

**Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας
Συνέδριο "ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ"**

[Τελικό Κείμενο]

ΕΤΕΡΟ - ΔΟΣΟ - ΛΗΨΙΑ

**Θ. Π. Τάσιος
Μάιος 2005**

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

(Μια εξειδικευμένη κοινωνικο-γλωσσολογική μελέτη θα μπορούσε να ελέγξει κατα πόσον ο ονοματολογικός **πλούτος** του φαινομένου, συνδέεται με την **έκτασή** - του μέσα στο κοινωνικό-μας σύνολο που τον παρήγαγε...)

- **Διαπλοκή**
- **Διαφθορά**
- **Δεκασμός**
- **Δωροδοκία**
- **Δωροδοσία**
- **Δωροκοπία**
- **Δωροληψία**
- **Ετεροδοσοληψία**
- **Εξαγορά**
- **Κολόκουρο**
- **Λάδωμα**
- **Λίπανση**
- **Λοβιτούρα**
- **Μίζα**
- **Μπαχτσίς**
- **Ρεμούλα**
- **Συναλλαγή**
- **Τα παίρνει**
- **Τα πιάνει**
- **Το κατιτίς του (της)**
- **(Κάτω απ' το) τραπέζι**
- **Του (της) τα σκάσαμε**
- **Το ποσοστό του (της)**
- **Φακελλάκι**
- **Χρηματισμός**

" Μόλις άνοιξα την προσφορά σας.
Νομίζω οτι περιέχει θετικά στοιχεία".

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Το πρόβλημα δέν είναι μόνον ελληνικό⁽¹⁾ – ολόκληρο το πολιτικό σύστημα της Ιταλίας ανατράπηκε εξαιτίας των δωροδοκιών για την ανάληψη δημοσίων έργων, αλλά και Commission ολόκληρη της Ε.Ε. έπεσε λόγω σκανδάλων λαδώματος των ευρωπαϊκών Υπηρεσιών. Αλλ' ούτε και νέον – το ζιζάνιο της δωροληψίας φαίνεται οτι φύτευε και στην χλωρίδα της αρχαίας Ελλάδας. Επειδή, μάλιστα, πολλοί απο μάς πιστεύουν οτι επηρεαζόμαστε (μέσω DNA) απ' τα αρχαιοελληνικά πράγματα, δέν θά 'ταν άσκοπο να ιδούμε τώρα στην αρχή πώς οι αρχαίοι Έλληνες αντιμετώπιζαν το πρόβλημα – κι ο Περικλής ακόμα φαίνεται πως κατηγορήθηκε οτι τά 'πιανε (και χρειάστηκε να γίνει Χορηγός δημόσιας κρήνης για να καλοπιάσει τα πλήθη). Λοιπόν, οι Αρχαίοι επέμεναν πολύ στην κυριολεκτική διαφάνεια : Όλες οι Τεχνικές Προδιαγραφές κι όλες οι Αποδόσεις Λογαριασμών δημοσίων έργων χαράσσονταν στην πέτρα, και εκτίθεντο στην Αγορά!

α) Οι τεχνικές Προδιαγραφές ήσαν πάντοτε λεπτομερέστατες. Τόσο που διερωτώμαι τί ευκαιρίες θα μπορούσαν να βρουν οι αρχαίοι εργολήπτες για να διευρύνουν κάπως το κέρδος τους. Στον 200 μέτρων μήκους υπόνομο του Ιερού του Αμφιαράου στον Ωρωπό, προσδιορίζεται ρητώς η κοντινή πηγή των υλικών, και περιγράφονται λεπτομερώς όλες οι κατεργασίες των λίθων, οι συναρμώσεις και τα φινιρίσματα. Κι η τιμή μονάδος; Έξη δραχμές την τετραποδία (1,20 μ) τελειωμένου έργου. Για δέ την προθεσμία αποπεράτωσης, προσέξτε μια λεπτομέρεια : Τόσες μέρες μ ε τ ά την είσπραξη των χρημάτων – το Δημόσιο δέν καταδεχόταν να παίρνει δανεικά απ' τον εργολάβο. Πολύ δε λιγότερο που οι περισσότεροι απ' αυτούς δέν ήσαν κάν πολίτες – ήσαν μέτοικοι (κάτι μας θυμίζει αυτό...).

Έρχομαι τώρα στην Τεχνική Προδιαγραφή ενός απ' τα μεγαλύτερα χρηστικά κτίρια της αρχαιότητας, το οποίο είχε χτισθεί στο λιμάνι της Ζέας, και προοριζόταν για αποθήκη των εξαρτημάτων των πολεμικών πλοίων της Αθήνας που ελλιμενίζονταν στους νεωσοίκους της Ζέας. Ένα κτίριο δεκαοκτώ μέτρων πλάτους, εκατόν τριάντα μέτρων μήκους και δώδεκα μέτρων ύψους. Σώζεται μόνον η Προκήρυξη του διαγωνισμού, η οποία περιλαμβάνει τόσο ακριβείς λεπτομέρειες, ώστε οι σημερινοί μελετητές μπόρεσαν να συντάξουν πλήρη σχέδια του κτιρίου – μαζί και με την (πρωτότυπη για την εποχή) ξύλινη στέγη του.

(1) Το σκαρίφημα που παρουσιάζεται στην προηγούμενη σελίδα προέρχεται απο κείμενο της Intenational Transparency.

Όταν πριν από δεκαπέντε χρόνια, στη βορειανατολική πλευρά του λιμένος της Ζέας, βρέθηκαν τα θεμέλια ενός επιμήκους κτίσματος, οι αρχαιολόγοι κι οι αρχιτέκτονες είδαν με κατάπληξη να επαληθεύονται οι διαστάσεις που προβλέπονταν απ' τη μαρμαρίνη στήλη της "Σκευοθήκης του Φίλωνος". Οι επιγραφές αφορούν και μεταλλικά στοιχεία, δείχνοντας έτσι και την εξαιρετική πρόοδο των αρχαίων Ελλήνων στη μεταλλουργία και τη μεταλλοτεχνία. Έτσι λ.χ., για να επιτευχθεί η σύνδεση των σφονδύλων των κίωνων κατά τον κατακόρυφο άξονά-τους (επιτρέποντας την περιστροφή του υπερκείμενου σφονδύλου πάνω στον υποκείμενο), χρησιμοποιούνταν "πόλοι" από κρατέρωμα (μπρούντζο), στηριγμένοι μέσα σε πλατύτερα "εμπόλια". Λοιπόν, στην περίπτωση των κίωνων του προσώου του Τελεστηρίου της Ελευσίνας, η τεχνική προδιαγραφή προβλέπει με μεγάλη ακρίβεια τις διαστάσεις των τεμαχίων, τις αναλογίες του κράματος (κυπραίικος χαλκός, και κασσίτερος), τον βαθμό φινιρίσματος – αλλά και τη χρήση τόνου μετάλλων! Εδώ, βέβαια, ο εργολήπτης δεν είναι μέτοικος – είναι πολίτης. Όπως φυσικά και ο "εγγυητής", του οποίου το λειτούργημα προβλεπόταν σε κάθε σύμβαση.

β) Αλλ' άς πάμε λίγο και στους Απολογισμούς των δημοσίων έργων – την πιο "λεπτή" πλευρά της επιζητούμενης διαφάνειας. Ας πάρουμε το παράδειγμα των μηνιαίων λογαριασμών για την κατασκευή της θόλου της Επιδαύρου (στο πάνσεπτο ιερό του Ασκληπιού). Στη σχετική επιγραφή δίνονται απίστευτες λεπτομέρειες καταβολών (δραχμή προς δραχμή) προς μια πλειάδα προσώπων (τεχνιτών, εργατών, προμηθευτών, επιβλεπόντων, υπεργολάβων). Αλλά και πλήθους προστίμων που 'πεφταν σύννεφο για κακοτεχνίες και για καθυστερήσεις! Κι όλα τούτα μαζί με το όνομα τού ανα μήνα υπεύθυνου για τον έλεγχο, εκπροσώπου της βουλής. (Κοντολογής, "δημόσια έργα – δημόσια ευθύνη").

Ανάλογης λεπτομερειακότητας είναι οι λογαριασμοί μιάς φάσης κατασκευής του Ερεχθείου. Οι περισσότεροι τεχνίτες είναι εδώ μέτοικοι (ή και ξένοι), οι εργασίες-τους μνημονεύονται με ακρίβεια – καθώς και οι αμοιβές τους, μέχρις οβολού. Οι καλλιτέχνες όμως είναι πολίτες (όπως λόγου χάρη οι "εγκαυστές" που χρωμάτιζαν τα επιστύλια), όπως άλλωστε κι οι αντίστοιχοι Εγγυητές. Όλα τούτα περιλαμβάνονται στον έναν απ' τους δύο Καταλόγους της Έκθεσης για την "Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία", (Τεχνόπολις, ΕΜΑΕΤ/ΤΜΘ 2001.).

1.2. Βέβαια, η σχετική αυτή διαφάνεια ήταν εφικτή μέσα στις μικρές πόλεις της αρχαίας Ελλάδας – όπως εφικτή ήταν κι η άμεση δημοκρατία. Στις σύγχρονες κοινωνίες (και μέσα στις σύγχρονες γιγαντούπολεις, όπου κι ελέφαντα μπορείς να κρύψεις) τα πράγματα είναι πολύ δυσκολότερα. Είναι όμως και πολύ σοβαρότερα – στην Ελλάδα τουλάχιστον. Τόσο σοβαρότερα, ώστε διερωτάται κανείς γιατί το θέμα της ετεροδοσοληψίας δέν έχει γίνει κεντρικό θέμα εκτεταμένων διερευνήσεων, αναλύσεων και αναζητήσεων αντιμέτρων. Εάν οι αδρομερείς εκτιμήσεις των επομένων σελίδων είναι ορθές, ο ενιαύσιος "κύκλος...εργασιών" της ετεροληψίας στα δημόσια έργα είναι της τάξεως δεκάδων ίσως δισεκατομμυρίων δραχμών – χωρίς να ληφθεί υπόψη η απώλεια δημοσίου πλούτου εξαιτίας κακών τεχνικών λύσεων, τυχόν διόγκωσης του αντικειμένου και κακής ποιότητας (ως επακόλουθων της δωροδοκίας). Γιατί άραγε ανεχόμαστε αυτήν την **πολλαπλή** απώλεια; Μήπως για τον ίδιο λόγο για τον οποίο έχουμε αποδεχθεί την ανθρωποθυσία των 2500 νεκρών κατ' έτος απο οδικά ατυχήματα ⁽²⁾;

Ιδού η ωφελιμότητα της πρωτοβουλίας του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας να μας ξεκουνίσει επι του θέματος. Κι ό,τι βγει. Τουλάχιστον δέν θα κρύβουμε το φοβερό αυτό πρόβλημα κάτω απ' το χαλί. Εύχομαι δέ, ανάλογες Μονογραφίες να συνταχθούν απ' την Ένωση Συντακτών, την Ένωση Δικαστικών, τον Ιατρικό Σύλλογο, την Ένωση Κληρικών, την Ένωση Τραπεζικών Υπαλλήλων, και άλλων συνδικαλιστικών σωμάτων.

Όσο για την συντριπτική πλειονότητα των Συναδέλφων Μηχανικών οι οποίοι σε τίποτε δέν ευθύνονται για τον θόρυβο που δημιουργείται εις βάρος της τάξεώς-μας, άς θεωρήσουν παρακαλώ ως παράπλευρη απώλεια τον "θόρυβο" που ενδέχεται να δημιουργηθεί – έναντι του πολλαπλού κέρδους-μας οτι όντως είμαστε το πρώτο επαγγελματικό σινάφι που έχει την ηθική τόλμη να αναλαμβάνει τέτοια πρωτοβουλία, αλλά και έναντι του αποδεδειγμένου ευρύτερου ενδιαφέροντος-μας για το συμφέρον της Χώρας. Άλλωστε, όπως φαίνεται, οι ολίγοι επίορκοι στην παραγωγή δημοσίων έργων καλύπτουν ενα ευρύτερο φάσμα επαγγελματιών (εργοδηγοί, οικον. υπάλληλοι, εξωτερικοί μεσάζοντες, κλπ) – δέν είναι θέμα ολίγων Μηχανικών μόνον.

(2) Το φαινόμενο αυτό είναι μια άλλη απίστευτη επαλήθευση των ωφελμιστικών βάσεων του ηθικού ενεργήματος : Χαρίζομε στον μινώταυρο των οδών τον φόρο των 2500 ανθρώπων το χρόνο, εις αντάλλαγμα της χρήσεως των οδών και της αποφυγής του τεράστιου κόστους α) ανακατασκευής των δρόμων και β) επανεκπαίδευσης των οδηγών.
Πρόκειται για μια σχεδόν ενσυνείδητη σιωπηρή δοσοληψία – άν χάναμε 250 νεκρούς το χρόνο απο σεισμούς, θα έπεφτε η Κυβέρνηση.

Σημειώσεις

1) Η Έκθεση αυτή συντάχθηκε κατά το καλοκαίρι του 2004. Επομένως αφορά την πρό του 2003 κατάσταση. Εύχομαι οι εξελίξεις να ακυρώσουν τον προβληματισμό μας ...

2) Ο νεολογισμός **ετεροδοσοληψία** αναφέρεται

(i) στο γεγονός ότι το έγκλημα διαπράττεται και απ' τον "δίδοντα" και απ' τον "λαμβάνοντα", ενώ

(ii) αμφότεροι καρπούνται χρέμα "ετέρας" προελεύσεως (του Ιδιοκτήτη του Έργου δηλαδή).

2. ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Εξ ορισμού (μιάς και πρόκειται για "σκοτεινή" υπόθεση), η έκταση και η ένταση των παράνομων δοσοληψιών που λέγεται ότι συμβαίνουν στον τομέα των δημοσίων έργων (όπως λέγεται ότι συμβαίνουν και σ' άλλους δυστυχώς τομείς Ψ ακόμη δε και Πανεπιστημίων), είναι άγνωστες. Τόσο άγνωστες ώστε θα μπορούσε να αμφισβητηθεί ακόμη και η σημασία αυτής εδώ της Μονογραφίας. Διότι, πράγματι, δέν είχαν εκπονηθεί σοβαρές εμπειρικές μελέτες επι του θέματος, με επιστημονικούς όρους Κοινωνιολογίας. Η περι του θέματος αντιλήψεις-μας στηρίζονται αποκλειστικώς στα ακόλουθα ασαφή δεδομένα :

α) Κάποιοι ενδέχεται να γνωρίζουν το θέμα απο δικιά-τους άμεση εμπειρία δωροδοσίας – σπάνια όμως δημοσιοποιούν την εμπειρία τους.

β) Ο καθένας-μας δέχεται ορισμένες εκμυστηρεύσεις περι τέτοιων δωροδοσιών (απο πρόσωπα της προηγούμενης κατηγορίας).

γ) Το ίδιο όμως μπορεί να συμβεί και απο διηγήσεις προσώπων που έχουν ειδική σκοπιμότητα να διαδίδουν ανακρίβειες εισβάρος δημοσίων λειτουργιών.

δ) Δημοσιεύσεις γενικού χαρακτήρα περι του θέματος ως "φαινομένου" – χωρίς, φυσικά, καμμιάν άλλη ένδειξη.

ε) Εθνικές και διεθνείς αποτιμήσεις της στάθμης της "διαφθοράς" – εικάζοντας ευλόγως ότι κάτι ανάλογο θα συμβαίνει και στον τομέα των δημοσίων έργων στη Χώρα μας.

Είναι προφανές ότι με τέτοια οιονεί -"δεδομένα", καμμιά εκτίμηση για την έκταση, την ένταση και την εν χρόνω εξέλιξη του φαινομένου της ετεροδοσοληψίας δέν μπορεί να διαθέτει την αναγκαία αξιοπιστία. Το γεγονός αυτό μάλιστα ενδέχεται να ερμηνεύει και την περι το θέμα δυσπαραγίαν. Αλλ' ακριβώς αυτή η υποψία μάς ενθαρρύνει να ξεκινήσομε την απαιτούμενη ευρύτατη δημόσια συζήτηση του θέματος, αντιμετωπίζοντας δύο ενδεχόμενα.

- Ενδεχόμενο πρώτο : Η περιρρέουσα εντύπωση της διεύρυνσης του φαινομένου είναι ίσως λανθασμένη. Τότε, όλες οι συζητήσεις περι αυτό θα έχουν μικρή σημασία – τα δε μέτρα που θα ληφθούν, μαζί με το κάποιο κόστος - τους (K_0), θα πάνε χαμένα (μηδενικό "κέρδος").
- Ενδεχόμενο δεύτερο : Οι εντυπώσεις είναι ίσως ακριβείς. Τότε, το κόστος (K_0) των μέτρων που θα ληφθούν, αναμένεται ότι θα είναι πολύ μικρό ποσοστό του κέρδους " Ω " που αναμένεται ότι θα προκύψει απ' την εφαρμογή τους.

Πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις σε τέτοιας φύσεως διλήμματα με ασαφή δεδομένα; Εκτιμούμε (αδρομερώς, δυστυχώς) τις πιθανότητες αληθείας P_1 και P_2 των δύο υποθέσεων, και αναζητούμε την τιμή της συνάρτησης ωφέλους

$$B = P_1x (\theta - K_0) + P_2x (\Omega - K_0)$$

Εάν, όπως νομίζω θα αποδειχθεί στα επόμενα κεφάλαια, (βλ. § 3.3),
– το κόστος K_0 είναι μάλλον μικρό, ενώ
– το υποθετικό κέρδος Ω θα ήταν μάλλον μεγάλο, και
– η πιθανότητα P_2 είναι μάλλον μεγαλύτερη της πιθανότητας P_1 , τότε, η συνάρτηση "B" πιθανολογείται βασίμως ότι λαμβάνει τιμές **θ ε τ ι κ έ ς** – πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να κινηθούμε **ώς εάν** είχαμε τη βεβαιότητα περι του ενδεχομένου. Πρόκειται για την Αρχή της Προνοητικότητας.
Αυτή η θέση διατρέχει την παρούσα Μονογραφία – παρά το γεγονός ότι και το αντίθετο ενδεχόμενο δέν αποκλείεται⁽³⁾.

(3) Οι αιτιάσεις της κυβέρνησης των ΗΠΑ κατά του Πρωτοκόλλου Kyoto, στηρίζονταν στην πιθανολόγηση ότι το πλανητικό φαινόμενο του θερμοκηπίου δέν οφείλεται κυρίως στις εκπομπές CO_2 . Αντίθετα, η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν η ακόλουθη : "Πράγματι, δέν διαθέτομε απόλυτη βεβαιότητα περι τούτου. Η θεώρηση όμως των αντίστοιχων (ανα υπόθεσιν εργασίας) κερδοζημιών, μας οδηγεί προς την κατεύθυνση να θεωρήσομε ως οιονεί – βεβαίαν την περι CO_2 ερμηνείαν, και να λάβομε απο τώρα τα αντίστοιχα μέτρα". Έτσι ακολουθήθηκε η Αρχή της Προνοητικότητας.

3. ΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

α) Το κακό με το φαινόμενο αυτό είναι ότι (όπως και στην περίπτωση ποικίλων άλλων κοινωνικών φαινομένων) δέν επιδέχεται *α π ε υ θ ε ί α ς* μέτρηση : Ότι είναι εκτός Νόμου και εκτός Ήθους, δέν ομολογείται – άρα δέν μετριέται απευθείας. Και δέν αφήνει ίχνη – άρα δέν μετριέται ούτε εμμέσως. Οπότε αρχίζει η μυθολογία, η οποία απλώς εικάζει, άρα υποτιμά ή υπερβάλλει. Στην περίπτωση της Ελλάδος, η κοινή γνώμη προτιμά την υπερβολή : πρώτον λόγω χαρακτήρος και μαζοχισμού, και δεύτερον διότι πάντα κάποιος άλλος φταίει για τα δεινά-μας (κι όχι βέβαια εμείς οι ίδιοι). Απ' αυτήν την άποψη, η μέθοδος "οιονεί μέτρησης" της διαφθοράς την οποία ακολουθεί η περίφημη Transparency International δέν είναι ακριβής : Δέν μετράει βεβαίως την διαφθορά • μετράει την εντύπωση την οποία έχει ένα εμφανώς μικρό δείγμα πολιτών "**περί** διαφθοράς" στη Χώρα τους.

Επομένως μετράει κυρίως τον χαβαλέ των ΜΜΕ επί του θέματος – άρα μετράει τις γενικές **ψυχολογικές** κυρίως τάσεις και προτιμήσεις του λαού της αντίστοιχης Χώρας.

Με τέτοια αποθαρρυντικά δεδομένα, είναι πλέον ή προφανές ότι κάθε άλλη απόπειρα μετρήσεως του φαινομένου (περιγραφικώς ή ποσοτικώς) είναι καταδικασμένη σε έναν εξαιρετικά μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας, και ανακρίβειας. Κι αυτό συμβαίνει και στην περίπτωση της δικής-μας απόπειρας. Αποδέχομαι λοιπόν εκ προοιμίου όλα τα ενδεχόμενα : Πολύ πιθανόν, η εικόνα την οποία κατάφερα να λάβω είναι υπερβολική. Ή είναι ίσως και υποεκτιμητική της πραγματικότητας, Όποιος διαθέτει αντικειμενικότερη και ακριβέστερη μέτρηση, είμαι βέβαιος ότι σύντομα θα την δημοσιοποιήσει.

β) Αφού απ' τη φύση του αντικειμένου, ο συντάκτης των γραμμών αυτών δέν μπορεί να στηριχθεί σε επίσημες στατιστικές, δέν έμενε άλλος δρόμος παρα να εμπλουτίσει τις προσωπικές επί του θέματος αυτού αντιλήψεις-του (50 χρόνια τώρα μέσα στο επάγγελμα), με απόψεις αρμοδίων οι οποίοι βρίσκονται μέσα στον μηχανισμό παραγωγής των Δημοσίων Έργων. Ακολούθησε λοιπόν την γνωστή στην Κοινωνιολογία **επιστημονική** μέθοδο των *σ υ ν ε ν τ ε υ ξ ε ω ν*, με άτομα των οποίων η κατάθεση περιλαμβάνει πολλαπλασιαστική πυκνότητα και σημασίαν. Άλλωστε, ο σκοπός του όλου ενεργήματος δέν ήταν η ακριβής ποσοτικοποίηση του Φαινομένου αλλά η εντόπιση των συνθηκών εκείνων οι οποίες το υποθάλπτουν. Κι όποιος τυχόν πιστεύει ότι "μιάς και δέν έχετε αποδεδειγμένη ποσοτικοποίηση, δέν δικαιούσθε δια να ομιλείτε", γίνεται αθέλητα συνεργός στην πολυετή ενοχή σιωπής και στην κατασυκοφάντηση του Κλάδου μας ...

γ)Οι σχετικές συνεντεύξεις που έγιναν, ανήκουν σε δύο κατηγορίες : *Επίσημες συνεντεύξεις* (με επώνυμους παράγοντες Μελετητών, Κατασκευαστών και Δημοσίων Λειτουργών) και *Ανεπίσημες συνεντεύξεις* (με πολλούς ιδιαίτερα αξιόπιστους παράγοντες παραγωγής Δημοσίων Έργων).

Οι συνεντεύξεις αυτές ήσαν **πολύωρες** και εξονυχιστικές. Εξαιτίας της φύσεως του αντικειμένου όμως, η συζήτηση απλωνόταν αφεύκτως στο σ ύ ν ο λ ο ν εύρος της προβληματικής των Δημοσίων Έργων – διότι, πράγματι, καμμία απ' τις συστατικές δυσλειτουργίες της παραγωγής των έργων αυτών δέν είναι ανεξάρτητη απ' όλες τις άλλες.

Φυσικά, σ' αυτά που ακολουθούν, συγκεφαλαιώνω μόνον την ουσία των δηλώσεων των συνομιλητών μου – η δε ευθύνη της απόδοσης των λεγομένων - τους βαρύνει αποκλειστικώς εμένα.

3.1. Επίσημες Συνεντεύξεις

3.1.1 Ο κ. Γεώργιος Συριανός, Πρόεδρος του Συνδέσμου Τεχνικών Εταιριών Αν. Τάξεως.

- Οι φήμες περι το θέμα, πράγματι σε ορισμένες περιπτώσεις παίρνουν διαστάσεις.
- Η κύρια κατεύθυνση για την άμβλυνση του φαινομένου είναι η προσπάθεια να αντικειμενοποιηθούν (κατα το μέγιστο δυνατό) οι συνθήκες **ανάληψης** της μελέτης και της **κατασκευής** των έργων. Λ.χ., το σύστημα του "μαθηματικού τύπου" είχε αυτόν τον χαρακτήρα (και, για ενα κρίσιμο διάστημα, συνέβαλε και στην ποιότητα καί στην έγκαιρη περαίωση των έργων) – άσχετο άν, λόγω των άλλων μειονεκτημάτων του, έπρεπε όντως να καταργηθεί.

Ανάλογο "αντικειμενικό" σύστημα είναι και η απόλυτη μειοδοσία – μετατοπίζονται όμως έτσι (προς άλλες φάσεις εκτέλεσης του έργου) ορισμένα πιθανά προβλήματα ποιότητας του τελικού προϊόντος.

- Όλ' αυτά όμως δέν αναιρούν τις ενδεχόμενες ευνοϊκές συνθήκες δωροδοσοληψίας κατα τη **διάρκεια της εκπόνησης της μελέτης ή της εκτέλεσης της κατασκευής**, ούτε και κατα την λεπτότατη φάση της **παραλαβής** τους. (Σημειώσαμε δε προ ολίγου και ορισμένες πιθανώς δυσμενείς επιπτώσεις της διαδικασίας ανάθεσης, πάνω στην τελική ποιότητα του έργου – άρα στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για συναλλαγή). Είναι δυστυχώς πολλαπλές οι δυνητικές αφορμές συναλλαγής.

Πράγματι, ενα τεράστιο πλήθος απο άλυτα προβλήματα στην παραγωγή των δημοσίων έργων συνεχίζει να δηλητηριάζει την ατμόσφαιρα, και να προάγει ενδεχομένως σε συναλλαγή. Δέν είναι δηλαδή σπάνιο να βλέπομε :

- Ατελείς Μελέτες και ατελείς διερευνήσεις (υδρολογικές, εδαφοτεχνικές, δικτυακές ΟΚΩ)
- Αντιφατικά και πεπαλαιωμένα κείμενα Τεχν. Προδιαγραφών
- Άδικες απαιτήσεις της Συγγραφής Υποχρεώσεων
- Κακομελετημένες τιμές μονάδος
- Ανειδίκευτη ή πλημμελώς στελεχωμένη Επίβλεψη κλπ.

Μόνον όταν η Πολιτεία θα αποφασίσει να λύσει ριζικώς τις ανωμαλίες αυτές, **μόνον τότε** θα ξεριζωθούν τα ζιζάνια της δωροδοσοληψίας – κι όχι με ευχολόγια ή απειλές μόνον.

- Εμείς στον ΣΤΕΑΤ θα συνεχίσουμε να διερευνούμε το θέμα, και είμαστε έτοιμοι για κάθε συνεργασία προς την κατεύθυνση της κατάργησης της διαφθοράς.

3.1.2 Ο κ. Παναγιώτης Αντωνρόπουλος, Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Γραφείων Μελετών (ΣΕΓΜ)

- Απ' ό,τι εμμόνως ακούγεται, το φαινόμενο της δωροδοσίας για την ανάληψη Μελετών είναι εκτεταμένο
- Μπορούμε δε να εντοπίσουμε τις παθογόνες αφορμές πρώτον στην **υποκειμενικότητα** ορισμένων κριτηρίων τα οποία χρησιμοποιούνται για τέτοιες αναθέσεις. Πρέπει λοιπόν να καταβάλουμε κάθε προσπάθεια για την αντικειμενοποίηση των κριτηρίων αυτών, στον βαθμό του εφικτού.

α) Η οικονομική μειοδοσία (ανεξαρτήτως των ποικίλων άλλων ελαττωμάτων που έχει ως σύστημα) συνιστά μια τέτοια αντικειμενοποίηση, η οποία αναιρεί τις αφορμές δωροδοσίας στη φάση αυτή – άσχετο αν ενδέχεται να παρωθεί ορισμένους σε μελλοντικές περιπέτειες, εισβάρος της ποιότητας της Μελέτης.

β) Παραμένει όμως η φάση της κρίσης (και βαθμολόγησης) της ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ την οποία οι διαγωνιζόμενοι προτείνουν μαζί με την προσφορά τους. Πρόκειται δε για μια **ουσιωδέστατη** φάση, προκειμένου να κριθεί η ο υ σ ί α των ικανοτήτων του "μειοδότη".

Στη φάση λοιπόν αυτή, καθόλου δέν αποκλείεται η συνέχιση του λυπηρού φαινομένου της "μίζας".

γ) Παραμένει επίσης η μακρά και ουσιαστική φάση της σύνταξης και των παραλαβών της Μελέτης, κατα την οποίαν δέν αποκλείεται να παρουσιασθούν προβλήματα δυσχερειών προώθησης τα οποία να προκαλούν συνθήκες που ευνοούν την δωροδοσοληψίαν.

Το συμπέρασμα είναι οτι, ούτε η πλήρης αντικειμενοποίηση είναι πάντοτε ευνοϊκή για την τελική ποιότητα της Μελέτης, αλλ' ούτε και είναι γενικεύσιμη. Άρα, το πρόβλημα της ετεροδοσοληψίας θα

συνεχίσει να υφίσταται · και οφείλει να συνεχίζει να μας απασχολεί, ανεξαρτήτως των "τεχνικών" μέτρων που λαμβάνονται.

- Στον ΣΕΓΜ έχουμε κατα διαστήματα συζητήσει το θέμα, και θα συνεχίσουμε να το συζητάμε – παρ' όλων ότων δεν διαφαίνονται αποφασιστικά μέτρα τα οποία θα μπορούσαμε να λάβουμε.
- Γι αυτό, είναι σκόπιμο να σκεφθούμε την εφαρμογή συστημάτων Ανάθεσης και Επίβλεψης Μελετών, όπως εφαρμόζονται σε άλλες Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις ΗΠΑ.
- Τέλος, η αποφασιστική βελτίωση των απολαβών των Επιβλεπόντων Μελέτης είναι εντελώς αναγκαία, προκειμένου να αμβλύνει τα σχετικά προβλήματα.

3.1.3 Ο κ. Αθανάσιος Μπούμης, Πρόεδρος της ΕΜΔΥΔΑΣ

(Σημ.: Ελλείπει επαρκούς χρόνου, η συνέντευξη αυτή δεν κατέστη δυνατόν να πραγματοποιηθεί πριν απ' την υποβολή αυτής της Μονογραφίας προς το ΤΕΕ).

3.1.4 Ο κ. Α. Συγγρός, Στέλεχος της Transparency International , GR.

- Στην ευρύτερη φαινομενολογία της διαφθοράς, εκείνο που στενεύει ηθελημένως τον κύκλο των διαγωνιζομένων είναι η ουχί εξ ανάγκης εξειδικευμένη περιγραφή των υπηρεσιών / τού έργου / ή τού προϊόντος που τίθεται υπο μειοδοσίαν. Ακόμη και η ενδεχόμενη ουχί εξ ανάγκης ζητούμενη αυτοχρηματοδότηση ενός έργου, μπορεί να γίνει μέσω μείωσης του πλήθους των διαγωνιζομένων, δοθέντος ότι ικανοί κατασκευαστές ενδέχεται να μὴν περιλαμβάνουν στην επιχειρησιακή στρατηγική τους την λειτουργία και εκμετάλλευση έργων.
- Όταν, αντιθέτως, ένας δημόσιος φορέας έχει εδραϊαν αντίληψη ότι για το καλώς νοούμενο ευρύτερο συμφέρον-του είναι αναγκαία μια οποιαδήποτε εξειδίκευση (με τον αντίστοιχο περιορισμό τού εύρους των διαγωνιζομένων), τότε πρέπει ε υ θ έ ω ς να το διακηρύσσει, αποδεχόμενος και τις σχετικές ευθύνες δημοσίως και εκ προοιμίου. Σ' αυτήν την περίπτωση διαφανούς διαχειρισμού, η πιθανότητα χρηματισμού μειώνεται.
- Η παράνομη συναλλαγή ενδέχεται να είναι πίο εκτεταμένη απ' ό,τι μπορεί να εντοπισθεί. Θα αρκούσε προς τούτο να αναμνησθούμε και τις προ ετών φήμες για σχετικά προβλήματα της γραφειοκρατίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Μία απ' τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση του "κόστους της διαφθοράς" είναι και η σύγκριση συνολικού κόστους μιας προμηθείας (προϊόντος / έργου / ή υπηρεσίας) στον δημόσιο τομέα, και

στον ιδιωτικό τομέα. Η διαφορά, βέβαια, δέν ισούται με το ύψος της διαφθοράς. Υπάρχει και το δυσπροσδιόριστο ύψος τού κόστους της κακοδιαχείρισης.

3.1.5 Ο κ. Αντ. Κοτσώνης, Γεν. Διευθυντής ΕΥΔΕ/ΠΑΘΕ

• Παρ' όλο που δέν διαθέτω προσωπική αντίληψη περι του θέματος, κανείς δέν μπορεί να υποστηρίξει οτι το φαινόμενο του δεκασμού δέν υφίσταται στα δημόσια έργα (όπως δυστυχώς και σ' όλους τους τομείς της παραγωγής και των υπηρεσιών σ' όλες τις Χώρες).

Παρατηρούνται όμως σχετικώς δύο τάσεις.

α) Αφενός, το φαινόμενο πρέπει να έχει περιορισθεί λόγω των ποικίλων πρόσθετων μέτρων και ελέγχων που έχουν επιβληθεί:

- Δηλώσεις "πόθεν έσχες" για όλους τους εμπλεκόμενους (εφαρμόστηκαν πρίν να ζητηθούν και απ' τους βουλευτές)
- Στις επιτροπές διαγωνισμών συμμετέχουν εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων φορέων, εκτός δημοσίου
- Οι έλεγχοι Ελεγκτικού Συνεδρίου του Κράτους συνιστούν μια πολύ σημαντική φάση των τελικών αναθέσεων
- Οι περιορισμοί και οι έλεγχοι απ' την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν ενταθεί. (Ιδίως δε ο Σύμβουλος Διαχείρισης).

β) Παρα ταύτα, παρατηρείται μια οιονει-ενορχηστρωμένη αύξηση των περι δεκασμού των δημοσίων Μηχανικών φημών, η οποία έχει (δικαίως ή αδικώς) αποδοθεί απο πολλούς στις ακόλουθες αιτίες:

- Η έξαρση των φημών περι δεκασμού των Δημοσίων Υπαλλήλων, διευκολύνει τον ένοχο ρόλο που παίζουν οι εκτός Μηχανικών "μεσάζοντες".
- Ευνοεί τον πολλαπλασιασμό των Ιδιωτών Συμβούλων (των οποίων βεβαίως η αντιμισθία είναι πολλαπλάσια εκείνης των δημοσίων Μηχανικών).
- Ακυρώνει τα μέτρα ποιοτικής βελτίωσης των δημοσίων Υπηρεσιών (όπως η μετεκπαίδευση των δημοσίων Μηχανικών, η βελτίωση των αποδοχών τους, κλπ).

• Αυτή η οιονει – ενορχηστρωμένη εντατική φημολόγηση έχει ήδη προκαλέσει κι άλλες δυσμενείς συνέπειες :

α) Αυξάνει ενδεχομένως την τάση των Εργολάβων να επιζητούν τον δεκασμό, ελπίζοντας να λύσουν μ' αυτόν μόνον τον τρόπο τα δικά-τους (όντως υπαρκτά) προβλήματα.

β) Χειροτερεύει περαιτέρω την ψυχολογική κατάσταση των δημοσίων Μηχανικών, οι οποίοι παρα ταύτα (εν συνεργασία βεβαίως με τον Τεχνικό κόσμο της Χώρας) έχουν προσφέρει στη Χώρα χειροπιαστά έργα που αυξάνουν το εισόδημα και την ποιότητα ζωής τού ελληνικού λαού.

- Κατα τον βαθμό όμως κατα τον οποίο υποπτεύομαι ότι όντως ο δεκασμός συνεχίζει να υπάρχει, παρά την μείωσή του, είμαι υποχρεωμένος να επισημάνω και ορισμένες αιτίες, οι οποίες εικάζω βασίμως ότι ευνοούν τις συνθήκες υπο τις οποίες ανθεί η συναλλαγή.

α) Οι περισσότερες συμβάσεις μπορούν να θεωρηθούν ως "λεόντιες" υπέρ του Δημοσίου – με ενδεχομένως δυσβάστακτες συνέπειες για τον Ανάδοχο, ο οποίος παρωθείται έτσι στην αναζήτηση παρανόμων οδών διαφυγής.

β) Κάμποσες Συμβάσεις (στο επίπεδο των Μελετών και στο επίπεδο των συμβατικών τευχών) είναι λειψές ή ατελείς – δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στον Ανάδοχο να δώσει άκριτα χαμηλή προσφορά, ελπίζοντας ότι θα επιτύχει την ακύρωση ουσιωδών τμημάτων της Σύμβασης (με την συμπαράσταση ενδεχομένως και του μπαχτσίς).

γ) Λειψή και ασταθής ανα μήνα χρηματοδότηση (καταβολή δεδουλευμένων δηλαδή) προς τον Ανάδοχο, εξαιτίας κακού κεντρικού ή περιφερειακού προγραμματισμού. Το αίσθημα απελπισίας υπο το οποίο ενδέχεται να βρεθεί τότε ο Ανάδοχος, παρωθεί στην αναζήτηση παρανόμων οδών άμυνας προς τα άνω.

δ) Η ενδεχομένως ανεπαρκής οργάνωση και επίβλεψη κατα τη διάρκεια της υποχρεωτικής 3-ετούς συντήρησης του έργου μετά την αποπεράτωση, αμβλύνει την συναίσθηση ευθύνης του Αναδόχου – και παρωθεί ίσως προς την υποκατάστασή της με παράνομες παροχές.

ε) Η περι τα Δ.Ε. πολυνομία...

στ) Οι κοινωνικοπολιτικές πιέσεις για την παραλόγως ταχύτατη περαίωση ενός έργου, δημιουργούν συνήθως ευνοϊκές για (παρανόμως) αποδεκτή αμβλυνση των υποχρεώσεων του Αναδόχου.

ζ) Η δυσαναλόγως χαμηλή στάθμη των αμοιβών των δημοσίων Μηχανικών που, με την καθημερινή κρίση-τους και τις καθημερινές ευθύνες-τους, διαχειρίζονται δισεκατομμύρια δραχμές ανα μήνα, ενδέχεται να υποθάλπει τη συναλλαγή.

- Εν κατακλείδι, είμαστε όλοι υποχρεωμένοι να συμβάλουμε στην εξάλειψη του φαινομένου του δεκασμού, με μια συντονισμένη προσπάθεια αναίρεσης όλων των αιτίων που προαναφέρθηκαν.

3.2. Ανεπίσημες Συνεντεύξεις

3.2.1 Ο κ. Χ.Η. (1) (Κατασκευαστής)

- Κανείς δέν γίνεται κλέφτης άν δέν έχει κάποια ανάγκη. Η συνηθέστερη αφορμή είναι η βελτίωση της χαλεπής οικονομικής κατάστασης των δημοσίων υπαλλήλων, αλλά και η προσπάθεια των Εργολάβων να επιβιώσουν, μέσα σε ένα πολλαπλώς εχθρικό και στρεβλό πλαίσιο άσκησης τού επαγγέλματός των.

- Ο σχεδόν γενικός κανόνας είναι η ή π ι α ενίσχυση του Επιβλέποντος με εξυπηρετήσεις όπως
 - δωρεάν βενζίνη για το αυτοκίνητο
 - πληρωμή διδάκτρων τέκνου σε σχολεία
 - δωρεάν ταξίδια
 - (ή σπανιότερα) καταβολή ενός πολύ μικρού μηνιαίου επιδόματος, χωρίς **καμμιάν** ειδική υποχρέωση ή απαίτηση.
- Φαινόμενα εκβιασμού εκμέρους του Επιβλέποντος ("δώσε-μου τόσα γιατί θα σε κάψω") δέν παρατηρούνται καθόλου στα μεγάλα έργα.
- Αντιθέτως, στα μικρά έργα (ιδίως στην Περιφέρεια) οι λεγόμενοι "αρπάχτρες" (απαιτητές "ποσοστού" δηλαδή) βρίσκουν έδαφος προσφορότερο.
- Όταν όμως συμβαίνει να πρέπει να εκτελεσθεί ένα έργο με σαφή πρόβλεψη μεγάλης οικονομικής ζημίας του Εργολάβου⁽⁴⁾, τότε ο ίδιος ο Εργολάβος επιζητεί τη σωτηρία-του ζητώντας την κατανόηση (και τελικώς τη συνηγορία) του Επιβλέποντος, μέσω προσφοράς μεγάλων ποσών – τα οποία λέγεται ότι κινούνται μεταξύ του 5% έως 20% (απ' τα μεγάλα προς τα μικρά έργα).
- Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, όταν οι αρχικές έρευνες, (γεωτρήσεις, μετρήσεις, αρχειακές εξετάσεις σε οργανισμούς κοινής ωφελίας κλπ) είναι ανεπαρκείς / βιαστικές / λανθασμένες, τότε οι πιθανότητες συναλλαγής αυξάνονται σημαντικά. Η κρατούσα αντίληψη των Υπηρεσιών Ανάθεσης Μελέτης για "γρήγορη και φθηνή" διεκπεραίωση των μελετών, αποδεικνύεται έτσι πολύ δωρογενεσιουργός.
- Πρέπει να συγκεντρώσετε το ενδιαφέρο-σας περισσότερο στο Νομαρχιακό επίπεδο όπου γίνονται έργα
 - πολλά σε πλήθος
 - με ήσσοнос ακριβείας Μελέτες
 - με λιγότερο ευρύ προσωπικό Επίβλεψης
 - με ενδεχομένως ανίδεους (πιθανώς δε και με διαφορετικές ιεραρχήσεις προτεραιοτήτων) τοπικούς παράγοντες.Οι συνθήκες αυτές είναι δυνητικώς ευνοϊκότερες για συναλλαγή.
- Μιά απ' τις άλλες αιτίες που οδηγούν τον Εργολάβο να επιζητήσει ετεροδοσοληψίες, είναι κι η βεβαιότητά-του οτι οι αιτήσεις θεραπείας τις οποίες υποβάλλει προς τον Υπουργό, απορρίπτονται **πάντοτε**. Είναι κι αυτό μια "προαγωγή εις παρανομίαν", όταν ο Νόμος υπονομεύεται απ' την ίδια την Υπουργική τακτική.

(4) Αυτό συμβαίνει όταν

- α) Εκ προθέσεως ο Εργολάβος έδωσε μίαν υπέρογκη έκπτωση – διοτι αλλιώςτικά θα έπρεπε (λόγω ανταγωνισμού) να διαλύσει την επιχείρηση.
- β) Οι συνθήκες που έχουν προβλεφθεί απ' τη Μελέτη αποδεικνύονται καθ' οδόν λανθασμένες.

- Ανάμεσα σ' άλλα μέτρα, θα βοηθούσε κι η γενίκευση της πριμοδότησης του Εργολάβου όταν περατώνει το έργο εγκαίρως – υπο τον όρο βεβαίως ότι οι Μελέτες δεν παρουσιάζουν εκπλήξεις.

3.2.2 Ο κ. Ω. Ν. (δημόσιος υπάλληλος)

- Οι υπάλληλοι Μηχανικοί έχουν ασήμαντες ελπίδες ανάδειξης μέσα στην Υπηρεσία – καί απο οικονομική άποψη, καί απο άποψη προαγωγών και κοινωνικής αναγνώρισης. Το γεγονός αυτό, καθώς και η αίσθηση ότι πολλές φορές η συμβολή ενός Επιβλέποντος στην παραγωγή του τεχνικού έργου είναι σημαντικότερη (εν συγκρίσει προς εκείνων οι οποίοι έχουν αναλάβει το έργο), ενδέχεται να δημιουργεί συνθήκες ευνοϊκές προς την μή-σύννομη αναίρεση της οικονομικής αδικίας.
- Υπάρχουν ενδείξεις ότι τα φαινόμενα αυτά είναι συχνότερα στους νεότερους (νεοπροσλαμβανόμενους) Υπαλλήλους.
- Πρακτικώς, δέν ασκείται εκβιασμός απ' τον Υπάλληλο. Όλα φαίνεται ότι γίνονται συναινετικώς.
- Πάντως τα ποσά που λέγεται ότι καταβάλλονται είναι μικρότερα του 20% στις Μελέτες, και λιγότερο του 5-10% στις Κατασκευές.
- Μόνον για την επιτάχυνση εκδόσεως των Πιστοποιήσεων λέγεται ότι ενδέχεται να συμφωνείται ποσοστό της τάξεως τού 1-2% (και πάλιν χωρίς καμμιά άλλη απαίτηση χαρισμού).
- Στην Πολεοδομία, λένε ότι τα χρηματικά ποσοστά της συναλλαγής είναι γύρω στο 10%.
- Για την "ανάθεση" Μελέτης ή για την "ευνοϊκή κρίση" Προσφοράς Κατασκευής, λέγεται ότι εμφανίζεται συνήθως ένας Μεσάζων, ο οποίος απευθύνεται στον Υπηρεσιακό Παράγοντα απευθείας, είτε μέσω Πολιτικού Προσώπου. Ο ρόλος αυτών των (συνήθως ανεπάγγελτων) μεσαζόντων και των υποστηρικτών-τους καμματικών συνδέσμων, ενδέχεται να είναι σημαντικότερος απ' ό,τι φαίνεται.
- Η καταπολέμηση αυτού του φαινομένου οφείλει να γίνει προς όλες τις κατευθύνσεις, εξορθολογισμού των Δημοσίων Έργων –περιλαμβανομένης βεβαίως και της δίκαιης αμοιβής των στελεχών Δημοσίων Υπαλλήλων οι οποίοι επωμίζονται τη διανοητική και τη διευθυντική ευθύνη της παραγωγής του έργου. Καμμιά λογική δέν αιτιολογεί την **κραυγαλέα** διαφορά αμοιβών μεταξύ των βασικών παραγόντων υλοποίησης του δημοσίου έργου.

3.2.3 Ο κ. Χ. Η. (2) (Στέλεχος Εργοληπτικού Συλλόγου)

- Η έκταση της συναλλαγής λέγεται ότι καλύπτει περίπου το 80% των έργων.
- Το ποσοστό μίζας (το οποίο λέγεται ότι ήταν της τάξεως του 10% παλαιότερα), είχε αργότερα περιορισθεί πολύ σημαντικά – όταν οι "συνεννοήσεις" των εργολάβων για την ανάληψη έργων μέσω του "μαθηματικού τύπου" είχαν καταστήσει **περιττή** την δωροδοσία για ευνοϊκή αξιολόγηση...
- Γενικότερα, μπορούμε να πούμε ότι οι συνθήκες γίνονται **ευνοϊκότερες** για την ετεροληψία, ως εξής :
 - Όσο το έργο είναι μικρότερο.
 - Όσο η ανάθεση αποφασίζεται μακρύτερα απ' το Κέντρον.
 - Όσο πιο "αδύναμος" είναι ο Εργολάβος.
 - Όσο ανεπαρκής ή άστοχη είναι η Μελέτη.
 - Όσο ανεπιτυχής είναι η τιμολογηση της Υπηρεσίας : (i) Χαμηλές τιμές μονάδος, οι οποίες παρωθούν προς κλοπήν, ή (ii) έλλειψη τιμών μονάδος, η οποία καθιστά υποχρεωτική τη σύνταξη πρωτοκόλλων νέων τιμών μονάδος.
- Ενα άλλο φοβερό φαινόμενο είναι η (αγνώστου συχνότητας) περίπτωση όπου ο αρμόδιος για την προώθηση της πληρωμής υπηρεσιακός παράγοντας, απαιτεί την καταβολή ποσοστού για την επιτάχυνση της πληρωμής. Πρόκειται για την πίο ιταμή εκμετάλλευση διαπιστευμένων...
- Η συνήθης δαπάνη μικρών παροχών προς τον Επιβλέποντα (χωρίς συγκεκριμένες δεσμεύσεις του) λέγεται ότι είναι της τάξεως του 1-2%).
- Διάχυτη είναι η εντύπωση ότι, κάμποσες φορές, πίσω απ' τους δωρολήπτες βρίσκεται και κάποιο κομματικό πρόσωπο, το οποίο υποστηρίζει ότι ολοκληρώνει τις "διευκολύνσεις" προς τα υψηλότερα κλιμάκια της Διοίκησης.

3.2.4 Ο κ. Ι. Ω. (1) (στέλεχος Μελετητικής Εταιρίας)

- Το εύρος της συναλλαγής έχει αυξηθεί εντυπωσιακά κατά τα τελευταία 10-15 χρόνια. Λέγεται ότι πολύ σπάνια ανατίθενται Μελέτες χωρίς "μίζα".
- Το ελάχιστο ποσοστό καταβολής λέγεται ότι είναι 10%, το δε συνηθέστερο μέγιστο είναι 15%. Όταν τυχόν ζητείται μεγαλύτερο ποσοστό, δέν έχει πλέον νόημα η ανάληψη της Μελέτης.
- Τα χειρότερα περιστατικά παρατηρούνται στις εκτός ΥΠΕΧΩΔΕ Τεχνικές Υπηρεσίες άλλων Υπουργείων – και απο "αρμόδια" πρόσωπα μή-Μηχανικούς...
- Τα μικρά Γραφεία, κι ακόμη περισσότερο τα φυσικά πρόσωπα (μεμονωμένοι Μηχανικοί) είναι πίο ευεπίφορα στη συναλλαγή, λόγω ελλείψεως ανελαστικών δαπανών.

3.2.5 Ο κ. Μ. Φ. (στέλεχος Μελετητικής Εταιρίας)

- Λέγεται ότι δωροδοσία γίνεται προς πλείστα Μέλη Επιτροπών Κρίσεως για την ανάθεση Μελετών.
- Πολλές φορές ο δωρολήπτης υποστηρίζει ότι διαθέτει κομματικές γνωριμίες – δέν είναι όμως βέβαιον εάν μέρος των χρημάτων καταλήγει σε Κόμμα.
- Τα μέσα ποσοστά λέγεται ότι κυμαίνονται στο 10% με 15%.
- Άλλες φορές όμως, η δωροδοσία δέν παίρνει χρηματική μορφή : Συνίσταται μόνον σε υποσχέσεις μελλοντικών αντιπαροχών.
- Δυστυχώς, κατα τις τελευταίες δεκαετίες το φαινόμενο όλο και διευρύνεται – τείνει δε να γενικευθεί.
- Δέν διαφαίνονται εύκολες λύσεις όταν βλέπομε το πόσο έχομε χαλάσει όλοι μας.

3.2.6 Ο κ. Ι. Ω. (2) (έμπειρος Μελετητής και Κατασκευαστής Δημοσίων Έργων)

- Στο θέμα των Μελετών, η διαπλοκή ήταν ακόμα μεγαλύτερη τον καιρό που συντάσσονταν άνευ ορίου Συγκριτικοί Πίνακες επέκτασης μελετών (πρίν απ' την εισαγωγή του περιορισμού τού 50%).
- Μορφές μίζας :
 - Σύνταξη απ' τον Ανάδοχο πλήθους υπηρεσιακών μετρήσεων, εγγράφων και μελετών.
 - Δώρα αξίας
 - Πρόσληψη ημετέρων
 - Υποχρεωτική υπεργολαβική εκπόνηση / εκτέλεση μέρους της εργασίας απο άλλον (άνωθεν υποδεικνυόμενον) φορέα
- Κατα ενα ποσοστό (της τάξεως του 10%) λέγεται ότι εμφανίζεται το φαινόμενο του "επιθετικού μεσάζοντος" – ο οποίος μάλιστα ενδέχεται να θέτει τις υπηρεσίες του και σε ... πλειοδοσίαν κολόκουρου.
- Κατα ενα άλλο μικρό ποσοστό περιπτώσεων, το συπεφωνημένο ποσοστό λέγεται ότι προκαταβάλλεται με επιταγή, είτε εισπράττεται απ' τον δωροδοκούμενον με εκχώρηση της Προκαταβολής που δικαιούται ο Μελετητής.
- Στον τομέα των Μελετών, τα ποσοστά μίζας ακούγεται ότι κυμαίνονται περι το 15%.
- Η μεγαλύτερη συναλλαγή φαίνεται ότι γίνεται κατα τη διάρκεια εκπόνησης / εκτέλεσης του έργου. Π.χ. :
 - Συντάσσω 20 σχέδια Μελέτης, αντι για τα (άλλως απαιτούμενα) 100 σχέδια, κλπ
 - Επιλέγω απόρριψη προϊόντων εκσκαφής στην μισή απ' την διατεταγμένη απόσταση, κλπ

Ταύτα δέ, είτε σε ένοχον συμφωνία με τον αρμόδιο επόπτην, είτε και εν αγνοία - του (λόγω πλημμελούς ποιοτικής / ποσοτικής στελέχωσης της Υπηρεσίας).

- Θα ήταν πολύ χρήσιμη μια στατιστική καταγράφιση των φορέων Μελέτης ή Κατασκευής στους οποίους **συγκεκριμένες** Υπηρεσίες αναθέτουν έργα, μέσα σ' έναν 5-ετή λ.χ. χρονικόν ορίζοντα. Θα εντοπίζαμε έτσι ορισμένες "εμμονές" αναθέσεων (σχεδόν αποκλειστικές) σε ορισμένους μόνον Μελετητές ή Κατασκευαστές.

- Πρέπει να σημειωθεί ότι, καθώς ακούγεται, το "έθος" τού μπαχτσής δέν περιορίζεται μόνον στα υψηλότερα κλιμάκια, αλλά συχνά μπορεί να εξικνεΐται σ' ολόκληρη την πυραμίδα (επιβλέπων, βοηθός, εργοδηγός, υπόλογος πληρωμής ή, ενδεχομένως, και ο κατανέμων ευνοϊκώς τις διαθέσιμες πιστώσεις απ' το αρμόδιο οικονομικό Υπουργείο).

3.3. Συγκεφαλαΐωση

α) Τα αποτελέσματα αυτών των συστηματικών συνεντεύξεων, δέν διαφέρουν ουσιωδώς απ' όσα ο συντάκτης αυτών των γραμμών άκουγε (επι δεκαετίες, τώρα) απο εκμυστηρεύσεις πλήθους "συνενόχων παθόντων". Βέβαια ο συνολικός αριθμός των ως άνω συνεντεύξεων και εκμυστηρεύσεων, συνεχΐζει να συνιστά πολύ μικρό ποσοστό των δεκάδων χιλιάδων μικρών και μεγάλων δημοσίων έργων που μελετήθηκαν ή κατασκευάσθηκαν κατα την υπόψη περίοδο. Παρα ταύτα, η πιθανότητα αληθείας των πιοπάνω εντυπώσεων ενισχύεται απ' την "συνοπτική" συμφωνία (η οποία φαίνεται να υπάρχει μεταξύ πολλών Συναδέλφων) για τ' ότι "υπάρχει, όντως, πρόβλημα".

Μ' αυτά τα δεδομένα, νομίζω ότι μπορούμε να συμπεράνομε ότι η πιθανότητα ⁽⁵⁾ αληθείας του Φαινομένου της ευρείας Ετεροδοσοληψίας στα δημόσια έργα, είναι μάλλον **υψηλή**.

β) Το πρόβλημα πάντως γίνεται ακόμη ασαφέστερο όταν θα διερωτηθούμε περι του **ύψους** του σχετικού "κύκλου εργασιών".

Εδώ, θα μπορούσε να ξεκινήσει κανείς απο μια μέση ετήσια δαπάνη δημοσίων έργων (~ 6 δισ. Ευρώ) και των Μελετών τους (~ 0,2 δισ. Ευρώ), οπότε εφαρμόζοντας ποσοστό 1% έως 5% για τα Έργα, και 5% έως 15% για τις Μελέτες, να καταλήξει σε μιαν εκτίμηση του ετήσιου ύψους των συναλλαγών, ακολουθώντας λ.χ. τα εξής δύο σενάρια εκτάσεως του φαινομένου στο 1/3 ή στα 2/3 του συνόλου των περιπτώσεων. Όσο μεγάλο κι άν είναι το σχετικό σφάλμα, τα ποσά που προκύπτουν είναι όντως **σημαντικά**.

(5) "P₂" στη συνάρτηση ωφέλους της §2.

Το συνολικό όμως κόστος της ετεροδοσοληψίας για την εθνική οικονομία, περιλαμβάνει και τις ακόλουθες πρόσθετες απώλειες :

- Μείωση της επιχειρηματικότητας υγιών παραγόντων, λόγω στρέβλωσης των συνθηκών λειτουργίας της Αγοράς.
- Κόστος που προκύπτει απ' την ενδεχόμενη περιττή διόγκωση του Έργου, εξαιτίας της συναλλαγής
- Διαφυγόν κέρδος του Δημοσίου, εξαιτίας των καθυστερήσεων περατώσεως στην έναρξη εκμετάλλευσης του έργου
- Κόστος συντηρήσεων, επισκευών και δυσλειτουργιών, εξαιτίας της κακής τελικής ποιότητας του έργου. Αυτά, για να μη κρυβόμαστε πίσω απ' το δάχτυλο.

Δέν διαθέτομε εμπειρικές μελέτες για το χρηματικό ισοδύναμο αυτών των απωλειών. Τα δεδομένα όμως απο άλλους τομείς υποδεικνύουν οτι το ύψος αυτών των εμμέσων ζημιών είναι π ο λ λ α π λ ά σ ι ο του ύψους του άμεσου κόστους ετεροδοσοληψίας. Αυτά, για να μὴν κρυβόμαστε πίσω απ' το δάχτυλο.

Με αυτά τα δεδομένα, νομίζω οτι μπορούμε να συμπεράνουμε οτι το όφελος ⁽⁶⁾ (δηλ. αποφυγή του ως άνω κόστους) απ' την αναίρεση του πιθανολογουμένου Φαινομένου, αναμένεται να είναι μεγάλο.

γ) Τα επιμέρους συμπεράσματα των ως άνω §§ "α" και "β" , συμβάλλουν στην βásiμη πιθανολόγηση οτι η συνάρτηση ωφέλους της §2 θα έχει τιμές **θετικές** – μ' άλλα λόγια οτι συμφέρει να αναλάβομε μια ολομερή εκστρατεία για τη συστηματική καταπολέμηση του έρποντος (και πιθανότατα μεγεθυνομένου) φαινομένου της Ετεροδοσοληψίας στα δημόσια έργα.

4. ΠΟΙΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΙΝΑΙ ΛΩΡΟΔΟΣΙΟΓΟΝΕΣ ;

Εδώ φτάνομε στο ουσιαστικότερο σημείο του προβληματισμού, αφού έτσι θα εμπνευσθούμε τους τρόπους της αντίδρασής μας. Η κοινωνιολογική ημιμάθεια θα μπορούσε όμως να καταργήσει το ερώτημα της επικεφαλίδας, απαντώντας με τον αφορισμό "τη μίζα την γεννάει η ανηθικότητα των ανθρώπων" ⁽⁷⁾. Δυστυχώς, ούτε η Ιστορία, ούτε η Επιστήμη έχουν καταφέρει ν' απαντήσουν στο περι ωού και όρνιθος παλαιόν ερώτημα ("εάν η δυνατότητα της μίζας γεννά την ανηθικότητα ή εάν η ανηθικότητα γεννά την μίζα").

(6) "Ω" στη συνάρτηση ωφέλους της §2.

(7) Δέν θα απέφυγε όμως το επόμενο ερώτημα περι της θεραπείας της ανηθικότητας. Οπότε, πάλι, θα μπορούσαν να προταχθούν ως λύσεις το Κατηχητικό, αφενός, και ο Ακρωτηριασμός χειρών αφετέρου. Εμφανώς ανέφικτες αμφότερες.

Γι' αυτό, για τις ανάγκες αυτής της Μονογραφίας, θα ξεκινήσουμε με την παραδοχή ότι ο ορισμός του **δώρου** ως "παροχής άνευ ανταλλάγματος" είναι καταρχήν εσφαλμένος : Διότι κι όταν ακόμη ο δωρίζων **δέν** αντικαταβάλλει έναντι δοθέντος ήδη ανταλλάγματος ή έναντι αναμενομένου ανταλλάγματος, πάλι έχει κατα νούν μια **αναγνώριση** τού ευρύτερου κοινωνικού ρόλου του δωρολήπτη · χάρις σ' αυτόν τον ρόλο, ο δωροδότης κρίνει ότι έχει ήδη ευεργετηθεί (ή θα ευεργετηθεί) εμμέσως και απροσώπως. Ανάλογην ερμηνεία δωροδοσίας επιδέχεται ακόμη και η πράξη της ελεημοσύνης, κατα την οποίαν **αναγνωρίζω** ότι ο διπλανός-μου στερείται (ενσυγκρίσει με όσα απολαμβάνω εγώ), και του παραχωρώ τον έναν απ' τους δέκα χιτώνες μου · το "αντάλλαγμα" εν προκειμένω είναι η ψυχική ικανοποίηση την οποίαν απολαμβάνω.

Αυτό που κυρίως θέλω να 'πώ μ' αυτήν την δήθεν φιλοσοφική ανάλυση, είναι ότι η δωροδοσία κι η δωροληψία (καθ'αυτές μή κατακριτέες) γίνονται **κρίσιμες** ανάλογα με το είδος και το ύψος του δώρου. Ακριβώς δέ αυτή η κρίση περι του ο ρ ι α κ ο ύ ύψους του ανεκτού δώρου μπορεί να επηρεάζεται απ' τις περιρρέουσες συνθήκες. Γι' αυτό υποστηρίζω ότι (ανεξαρτήτως των περι "ηθικότητας" ρευστών αντιλήψεων) έχει καίριαν σημασίαν η μελέτη των συνθηκών εκείνων που **ευνοούν** το φύτρωμα των ανθέων του κακού.

4.1. Η μισθοδοσία των δημοσίων λειτουργών

α) Γιατί η Πολιτεία θεσπίζει μισθούς Δικαστών πολύ υψηλότερους απο Υπαλλήλους αναλόγων τυπικών προσόντων; Απάντηση : Για να είναι "**ακόμη πιο πολύ**" ανεπηρέαστοι κατα την άσκηση των καθηκόντων τους. Εδώ, έχομε μια ΝΟΜΙΚΗ και ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ επιβεβαίωση της Αρχής του Ηλεκτρισμού

$$I = \Delta V / R$$

ήτοι, η ένταση του ρεύματος "I" (υπο δεδομένες αντιστάσεις R)⁽⁸⁾ εξαρτάται απ' τη διαφορά δυναμικού ΔV στα άκρα τού κυκλώματος. Η διαφορά δυναμικού εν προκειμένω, είναι η διαφορά μεταξύ των πιθανών "εσόδων επίορκου" K και της "ευόρκου αντιμισθίας" M, την οποίαν λαμβάνει ο υπάλληλος. Ανεβάζομε λοιπόν την αντιμισθία M, για να μειώσουμε την "ένταση της μίζας" i

$$i = \frac{K - M}{R}$$

- (8) Βεβαίως, όταν οι αντιστάσεις "R" είναι άπειρες, τότε ουδένα ρόλον παίζει η διαφορά δυναμικού. Θα μιλήσομε όμως χωριστά περι των ηθικών αντιστάσεων, και πώς θα μπορούσαμε να τις αυξήσομε.

Αυτά λέει η κοινή λογική, κι αυτά εφαρμόζονται ήδη σε ορισμένα δημόσια λειτουργήματα.

β) Γιατί τότε δέν αμείβομε δίκαια εκείνους τους δημόσιους λειτουργούς οι οποίοι

– απαιτούμε να έχουν εξόχως εξειδικευμένες γνώσεις, ενώ
– εποπτεύουν, κρίνουν και αποφασίζουν για διαδικασίες⁽⁹⁾ αξίας πολλών δεκάδων χιλιάδων ευρώ ανα μήνα (διαδικασίες οι οποίες μάλιστα δέν υπόκεινται σε απολύτως καμμία αντικειμενική⁽¹⁰⁾ περιγραφή);
Η απάντηση που συνήθως δίδεται είναι παντελώς ταυτολογική: Σου λένε "διότι έχομε ενιαίο μισθολόγιο". Μα, ακριβώς, το ερώτημα ήταν **γιατί** να έχομε "ενιαίο" μισθολόγιο!

Επομένως, βρισκόμαστε εδώ μπροστά σε εναν Κοινωνικό φαρισαϊσμό – με όλες τις ευπρόβλεπτες συνέπειές του. Η ελληνική Κοινή Γνώμη, οι χειραγωγοί-της (ΜΜΕ κλπ) και οι πολιτικοί εκφραστές-της φαίνεται οτι προτάσσουν την Αξίαν της Ομοιομορφίας ,πρίν απ' την Αξίαν της Αποδοτικότητας. Δικαιωμά τους.Το οποίο όμως τους αφαιρεί το δικαίωμα της εκπλήξεως όταν θα παρουσιάζονται οι συνέπειες αυτής της επιλογής!

γ) Η πλήρης επαλήθευση αυτού του **εμφανούς φαρισαϊσμού** δίδεται απ' τις ακόλουθες δύο παρατηρήσεις :

– Η μηνιαία (καθαρή) αντιμισθία Γενικού Διευθυντή Οργανισμού, ο οποίος διαχειρίζεται 500 δισεκατομμύρια δραχμές δημοσίων έργων κατ' έτος, ήταν 370 χιλιάδες δραχμές (1062,44 Ευρώ)! Ξέρετε πόση θα ήταν η αντίστοιχη "αμοιβή παραστάσεως" Δικηγόρου για τη σύναψη ισόποσου Εργολαβικού Συμφωνητικού; Θα ήταν κατ' ελάχιστον ίση με 3,5 εκατ. δραχμές μηνιαίως.

– Η αποζημίωση δημοσίου Μηχανικού για την συμμετοχή σε Επιτροπή Διαγωνισμού Ανάθεσης Δημοσίου Έργου είναι **μ η δ ε ν ι κ ή** ⁽¹¹⁾. Όταν όμως μια τέτοια Επιτροπή ζητήσει τη γνώμη "εξωτερικού" Μηχανικού για θέμα σχετικό με την ανάθεση, τότε τα εκατομμύρια τρέχουν!

(9) Οι αμοιβές των Δικηγόρων όμως για παράσταση στη σύναψη Συμβολαίου, ορθότατα υπολογίζονται συναρτήσει του ύψους της συμφωνίας – δηλαδή συναρτήσει του βαθμού ευθύνης που επωμίζεται ο επιστήμονας.

(10) Η αξιολόγηση των ικανοτήτων ενός υποψηφίου Μελετητή ή της ευστοχίας της μεθοδολογίας που προτείνει – καθώς και η εκτίμηση του απαιτούμενου βαθμού μελετητικής εξάντλησης ενός αντικειμένου, θα παραμένουν πάντοτε στη σφαίρα της υποκειμενικότητας. Το ίδιο θα συμβεί με πλήθος θεμάτων που νυχθημερόν αναφύονται κατα την εκτέλεση του έργου. Μήν ελπίζετε λοιπόν οτι η μερική αντικειμενοποίηση της διαδικασίας ανάθεσης, θα λύσει ριζικά και το πρόβλημα της συναλλαγής ...

(11) Πρίν απ' τον τελευταίο Νόμο, υπήρχαν τουλάχιστον κι οι Επιτροπές Αξιολόγησης – τα μέλη των οποίων ελάμβαναν το ιλιγγιώδες ποσόν των 430 Ευρώ τον μήνα. Ο νέος Νόμος, ούτε αυτό δεν το προβλέπει. Διαφάνεια...

Θα υποστηρίξω εδώ ότι ο παραλογισμός ενός ολόκληρου πολιτικού και επικοινωνιακού συστήματος είναι κραυγαλέος. (Πολύ περισσότερο, όπου ακούγεται και το αυτοκτονικό σχόλιο "αφού τα πιάνουνε, γιατί να τους πληρώνουμε κι απο πάνω;").

δ) Εδώ και τέσσερα χρόνια, δέν κουράζομαι να επαναλαμβάνω ότι η πιό ντόμπρα λύση είναι να δίνουμε εμείς στους υπεύθυνους και προικισμένους διαχειριστές των δημοσίων πραγμάτων ενα μέρος των χρημάτων που λέγεται ότι τους δίνουν οι Μελετητές κι οι Εργολάβοι · στο κάτω κάτω, **δικά μας** λεφτά είναι – δέν τα βάζουν απ' την τσέπη τους. Το ποσοστό (λ.χ. 2% του προϋπολογισμού της αντίστοιχης δαπάνης) θα είναι και πάλι εισβάρος του προϋπολογισμού του έργου – θα το διαχειρίζεται δε κατα τόπους ολιγοπρόσωπη επιτροπή ευυπόληπτων πολιτών.

Θα προηγηθεί σύγκριση με τις ανάλογες δαπάνες διαχειρισμού εκτελέσεως έργων σε άλλες Χώρες.

4.2. Οι ηθικές αντιστάσεις των υποψηφίων για παράνομη Συναλλαγή.

α) Στην εξίσωση της § 4.1.

$$i = \frac{K - M}{R}$$

είδαμε το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η μείωση του "δυναμικού των απολαβών" (K - M), προκειμένου να επιτύχομε μείωση της "έντασης της συναλλαγής" (i).

Φαίνεται όμως ότι οι ηθικές και νομικές αντιστάσεις ($R=R_1 + R_2$) των συναλλασσομένων παίζουν ενπροκειμένω ακόμη **μεγαλύτερον** ρόλο. Ετούτο το γνωρίζομε εξ εμπειρίας (φαίνεται λ.χ. ότι πρίν απο 40 χρόνια, τα φαινόμενα αυτά ήσαν πράγματι **δ α κ τ υ λ ο δ ε ι κ τ ο ύ μ ε - ν α**)⁽¹²⁾, το υποδηλώνει όμως και η παρουσία του "R" στον παρονομαστή της πιοπάνω έκφρασης:

Μείωση του αριθμητή κατα 50%, συνεπάγεται μείωση της συναλλαγής κατα 50%, – ενώ μείωση του παρονομαστή κατα 50% συνεπάγεται αύξηση της συναλλαγής κατα 100% !

(12) Ο αείμνηστος πατέρας-μου, μεσογεωπόνος το επάγγελμα, υπάλληλος της Υπηρεσίας Αποκαταστάσεως Ακτιμόνων Καλλιεργητών, ήρθε ενα μεσημέρι στο σπίτι έξαλλος κι έσπασε τη τζαμόπορτα διοτι "δυό αλήτες απ' την Αθήνα τόλμησαν να τον προσβάλλουν " υποσχόμενοι να του διαθέσουν οικόπεδο σε αναπτυσσόμενη περιοχή. Απαρηγόρητος!

β) Λοιπόν, πώς αυξάνομε τις **ηθικές** αντιστάσεις (R_1) του δημόσιου Μηχανικού; Ηθολογικόν το πρόβλημα – ηθολογική οφείλει να είναι και η απάντηση. Αυξήστε το αίσθημα **αξιοπρέπειας** και αυτοσεβασμού του δημοσίου Μηχανικού, με τους ακόλουθους λ.χ. τρόπους.

– Καταργώντας την επι παλαιού ΠΑΣΟΚ εισαχθείσα (και ευλαβώς συνεχιζομένην) Πολιτικοποίηση της διοικητικής μηχανής του Υπουργείου : Ξαναφέρτε τον θεσμό των **ο υ σ ι α σ τ ι κ ώ ν Γενικών Διευθυντών** (με πραγματικά δικαιώματα), ώστε ο δημόσιος Μηχανικός να ξέρει ότι δίνει λόγο σε σεβαστές προσωπικότητες τού Κλάδου του, οι οποίοι γνωρίζουν Πρόσωπα, Πράγματα και Επιστήμην...

– Παραλλήλως, απαιτείται η λήψη ηθολογικών μέτρων απ' τα ίδια τα επαγγελματικά Σωματεία των Μηχανικών (Μελετητών, Κατασκευαστών και Υπαλλήλων του Δημοσίου (Πρβλ. και § 4.8.).

– Οργανώστε Σεμινάριο Δημοσιογράφων διαπιστευμένων στο ΥΠΕΧΩΔΕ, στους οποίους θα διδάξετε ολόκληρη την απέραντη περιπλοκή τού μηχανισμού παραγωγής δημοσίου έργου. Έτσι, οι σημαντικές για το θέμα-μας δημόσιες κρίσεις-τους θα είναι ουσιαστικότερες και δικαιότερες.

γ) Και πώς αυξάνομε τις **νομικές** αντιστάσεις (R_2) του δημόσιου Μηχανικού; Απάντηση: Με τους ποικίλους ελέγχους που προβλέπονται – και είναι ήδη πολλοί και αναγκαίοι. Κάμποσοι όμως απ' αυτούς είναι απλώς τυπολατρικοί – άσε που μόλις προσθέτεις άλλον έναν, αυξάνονται οι πιθανότητες πρόσθετων "θέσεων συναλλαγής"...

Ενας ο υ σ ι ώ δ η ς όμως έλεγχος είναι καιρός να επανέλθει : Επαναφέρατε τον θεσμό του υψηλόβαθμου και έμπειρου Επιθεωρητή ο οποίος έχει περάσει απ' όλα τα στάδια της Υπηρεσίας. Αυτόν δέν τον γελάνε εύκολα • και μόνον το όνομά του συνετίζει. Οι δε πιθανότητες δωροδοκίας-του είναι εξαιρετικά μικρότερες : Διοτι έχει ήδη κάνει σταδιοδρομία και δέν θα έφθανε έως εδώ εάν ήταν ύποπτος – αλλά και διοτι είναι δακτυλοδεικτούμενος με πανελλήνιαν θεαματικότητα.

4.3. Οι διαδικασίες ανάθεσης Μελετών

α) Είναι προφανές πως όσο οι διαδικασίες αυτές "αντικειμενοποιούνται", τόσο οι αφορμές της μίζας θα λιγοστεύουν. Είναι όμως εξ ίσου **προφανές** ότι σ'εναν τέτοιο τομέα, η υποκειμενικότητα της κρίσεως του Αναθέτοντος είναι, όχι απλώς αναπόφευκτη αλλ' **ΑΝΑΓΚΑΙΑ**. Ακόμη και το καινούργιο Νομοσχέδιο Μελετών προβλέπει ρητώς (σελ. 13) "αξιολόγηση, **βαθμολόγηση** και κατάταξη των υποψηφίων", κρίνοντας :

- "την πληρότητα και διεξοδικότητα της εκτίμησης του αντικειμένου"
- "την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης της ομάδας"
- "την αξιοπιστία της μεθοδολογίας της εργασίας"

- "την αποτελεσματικότητα της οργάνωσης της ομάδας"
- "την αξιοπιστία της μεθοδολογίας της εργασίας"

Εδώ, είμαστε **π λ η σ ί σ τ ι ο ι** στον ωκεανό της υποκειμενικότητας – και **ευτυχώς**. Διοτι δέν μπορεί να γίνει αλλιώς.

Άσε που υπάρχει και το **χειρότερο** : Ακόμα κι άν τα μέλη της Επιτροπής γνωρίζουν εξ ιδίας πείρας οτι ο δεινά Μελετητής είναι άχρηστος⁽¹³⁾ – πάλι δέν μπορούν να το διατυπώσουν μέσα απ' το "βαθμολογικό" γραφειοκρατικό πλέγμα που προβλέπεται...

β) Το κακό όμως είναι οτι το **κ ό σ τ ο ς** της μερικής έστω αντικειμενοποίησης που εισάγεται ("οικονομική μειοδοσία Μελέτης"), δέν αποκλείεται να είναι μεγαλύτερο απ' το εικαζόμενο όφελος. Τώρα, με τις αναδουλειές, ενδέχεται να παραστήσουμε μάρτυρες τρελλών εκπτώσεων όπως και στον τομέα της Κατασκευής (πριν απ' τον "μαθηματικό τύπο"). Τότε να δεις κατακλυσμαίες επιπτώσεις :

- στην ποιότητα της Μελέτης
- στις καθυστερήσεις της Μελέτης
- στις πιθανές προτάσεις συναλλαγής προς τον Επιβλέποντα της Μελέτης (οικονομική πνιγμονή, γάρ)
- στα χερούλια ανατροπών που θα βρίσκει ο Εργολάβος
- στις πρόσθετες πιθανές προτάσεις συναλλαγής προς την **Επίβλεψη Κατασκευής**, για την υποστήριξη των ως άνω μεταβολών.

γ) Το συμπέρασμά-μου είναι οτι εκτός απ' τα γενικά μέτρα ⁽¹⁴⁾

- αύξηση αισθήματος κύρους
 - έμμομη μετεκπαίδευση
 - ενίσχυση πατριωτισμού
- των δημοσίων Μηχανικών, η μείωση των πιθανοτήτων μίζας στον τομέα "Ανάθεση Μελετών" θα είναι ανέφικτη, με μόνον τα διάφορα άλλα μηχανιστικά τεχνάσματα.

(13) Πολύ θα χαιρόμουν αν μπορούσε να προβλεφθεί νομική κάλυψη επαρκής ώστε ν' ανοίξω το δικό-μου στόμα, καταγγέλοντας (δειγματοληπτικώς) πλήθος τέτοιων περιστατικών...

(14) Καί οι εκσυγχρονισμένες Συγγραφές Υποχρεώσεων Μελετητών, περιλαμβάνονται σ' αυτά τα θετικά μέτρα.

4.4. Οι διαδικασίες Επίβλεψης και Παραλαβής Μελετών

α) Αντιθέτως, η ουσιαστικότερη (δηλαδή λιγότερο γραφειοκρατική) φάση είναι κατά τη διάρκεια της συντάξεως της Μελέτης – μια φάση στην οποία ίσως να μην έχουμε ακόμη επιδείξει μεγάλες επιτυχίες...

Κι όμως, εκεί είναι όπου

– κρίνεται η πραγματική ικανότητα του Μελετητή (με κατευθείαν

α ν ά δ ρ α σ η προς τη φάση μελλοντικών αναθέσεων), και

– αποτρέπονται οι ανεπάρκειες ή σφάλματα της Μελέτης, με τις

δυσανάλογες επιπτώσεις στη φάση της Κατασκευής.

β) Ετούτη όμως η φάση της επίβλεψης της Μελέτης είναι κι αν είναι υποκειμενική – προφανώς (και ευτυχώς). Επομένως **ευνοϊκότητα** για την ενδεχόμενη συναλλαγή Επιβλεπόντος και Μελετητή – ιδίως όταν και οι γνώσεις ορισμένων Επιβλεπόντων και η ποσοτική στελέχωση των δημοσίων Υπηρεσιών, δέν βοηθάνε.

Άρα, τί κάνουμε;

- Πρώτον, άς το κατανοήσουμε καλά, κι άς παραδεχθούμε οτι **εδώ** κυρίως πρέπει να παρέμβουμε – κι όχι στα νομικίστικα (ή στα αστυνομικίστικα) μέτρα.

- Δεύτερον, να το πάρει απόφαση το ΥΠΕΧΩΔΕ να επαναλειτουργήσει τη Διεύθυνση Εκπαιδύσεως⁽¹⁵⁾

(Πιστώσεις κυρίως, αλλά και στελέχωση. Και συνεργασίες μέσω Προγραμματικών Συμφωνιών με τα Πολυτεχνεία, κλπ)

- Τρίτον (και κυριότερον), οργανώνουμε συστηματικά τη φάση αυτή

- με την ποιοτική / ποσοτική στελέχωση της αντίστοιχης Υπηρεσίας

- με λεπτομερή χρονοδιαγράμματα και **ενδιάμεσες** παραλαβές

- με την βοήθεια άλλων δημόσιων Μηχανικών (εκτός της συγκεκριμένης Υπηρεσίας, άν απαιτείται), ή και διακεκριμένων Συμβούλων (ατόμων – όχι ομάδων)

- με τον διορισμό Επιτροπών Εμπειρογνομόνων Μελέτης, (Panel) μεγάλου κύρους, για την κατά στάδια υποστήριξη του έργου της Υπηρεσίας

- με τον ειδικό έλεγχο των Μελετών απο ανεξάρτητον Ελεγκτή.

Η συναίσθηση αυτών των υποχρεώσεων, αποθαρρύνει τον ενδεχομένως "κακό" Μελετητή να αναζητήσει διαφυγήν μέσω συναλλαγής, δικαιώνει τους "καλούς" Μελετητές, και τελικώς αποφέρει οικονομικό όφελος στον Κύριο του Έργου.

(15) Ξέρετε ποιός ήταν μέχρι χθές ο ετήσιος προϋπολογισμός της Διευθύνσεως αυτής; Τριανταπέντε (35) εκατομμύρια δραχμές! Είναι φανερό οτι ΔΕΝ πιστεύομε στη δυνατότητα να αλλάξομε τα πράγματα...

- Τέταρτον, απαιτούμε απ' όλα τα Μελετητικά Γραφεία να διαθέτουν έμπειρους Κοστολόγους Μηχανικούς, ικανούς να στήσουν πρώτα την πραγματική κοστολόγηση του έργου υπο τις συγκεκριμένες συνθήκες, και μόνον έπειτα να επιμερίσουν τις δαπάνες στα καθέκαστα κονδύλια : Μια εύστοχη και δίκαιη προκοστολόγηση θα έχει θετικές συνέπειες αργότερα, για την άμβλυνση των κινήτρων ετεροδοσοληψίας κατα τη διάρκεια της Κατασκευής.

Αντιθέτως, η αφελής μηχανογραφική εφαρμογή τιμών μονάδος που προκύπτουν απο πεπαλαιωμένες και αλληλοσυγκρουόμενες"Αναλύσεις Τιμών " οδηγούν σε βέβαιον ανορθολογισμό. Στο κάτω-κάτω, Μελέτη τεχνικού έργου δέν σημαίνει $qI^2/8...$

4.5. Οι διαδικασίες ανάθεσης Κατασκευής

α) Συναντάμε κι εδώ φαινόμενα ανάλογα με την §4.3. : Κάθε δυνατή "αντικειμενοποίηση" της διαδικασίας, μειώνει τις αφορμές ετεροδοσοληψίας. Σημειώσαμε, μάλιστα, στα προηγούμενα οτι μια τέτοια αντικειμενοποίηση ήταν και ο "μαθηματικός τύπος".

Διοτι είχε μέν ως συνέπειαν την άμβλυνση του υγιούς ανταγωνισμού όταν και όπου γίνονταν οι απαράδεκτες "συνεννοήσεις" μεταξύ εργολάβων, ακύρωνε όμως την ανάγκη ενδεχόμενης καταβολής μίζας για ευνοϊκή αξιολόγηση / ανάθεση ⁽¹⁶⁾. Επι πλέον, εμείωνε σε κάποιον βαθμό και τον κίνδυνο κακοτεχνιών εξαιτίας οικονομικής δυσπραγίας του Αναδόχου Κατασκευής. (Θυμηθείτε σε πόσα αδιέξοδα είχαν οδηγήσει οι τρελλές εκπτώσεις που είχαν προηγηθεί). Προσωπικώς, αναμένω πάντοτε την μελέτη που θα υποδείξει πόσα έχασε και πόσα κέρδισε το Δημόσιο εξαιτίας της εφαρμογής του μαθηματικού τύπου – αλλ' αυτό είναι ενα άλλο θέμα.

Τώρα, το άλλο αντικειμενικό κριτήριο ανάθεσης είναι η απόλυτη μειοδοσία – ικανή να καταστήσει πράγματι περιττήν τη "μίζα ανάθεσης", ή τα μεταξύ εργολαβών "κολόκουρα" (που κι αυτά δημόσιο χρήμα ήταν).

β) Διαφαίνεται όμως οτι, και τώρα, ενδέχεται να γίνει μια **μ ε τ α τ ό π ι - σ η** χώρου ετεροδοσοληψίας : Το τυποποιημένο τιμολόγιο εμπεριέχει δυνητικώς τεσσάρων κατηγοριών **αδικίες**.

- Πρώτον, δέν είναι σε θέση να αναγνωρίσει όλες τις ιδιοτυπίες του έργου απο άποψη

– θέσης, απόστασης, πρωτοτυπίας κλπ, και

– σχέσης γενικών εργοταξιακών δαπανών ως προς το γυμνό κόστος των κονδυλίων που απαρτίζουν το έργο (10% έως 40%).

(16) Πέραν της πανθομολογουμένης μέσης αυξήσεως ποιότητας και μείωσης πραγματικού χρόνου αποπεράτωσης.

- Δεύτερον, περιέχει τιμές μονάδος οι οποίες δέν στηρίζονται σε γνωστοποιημένη στατιστική ανάλυση επαρκούς πλήθους έργων, ώστε οι χρησιμοποιούμενες τιμές να εμπεριέχουν την ίδια περίπου πιθανότητα σφάλματος, σύν ή πλήν.
- Τρίτον, στηρίζεται στην εμπειρία μιάς κυρίως κατηγορίας μεγάλων έργων, των οποίων όμως ο απολογισμός τελικού προς αρχικό κόστος δέν είναι ευρέως γνωστός...
- Τέταρτον, περιέχει (ουχί εξ ανάγκης) υβριδικά κονδύλια του τύπου "έν κυβ. μ. σκυρ/τος μετα του ξυλοτύπου" και "έν κυβ. μ. εκσκαφής, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς εις οιανδήποτε απόσταση" – εν έτει 2004⁽¹⁷⁾.
- Υπάρχει και μια πέμπτη έμμεση αδικία : Είναι το γεγονός οτι δόθηκε σε μερικούς η εντύπωση οτι με την (πράγματι οργανωμένη και έμμονη επι του θέματος αυτού προσπάθεια), λύθηκαν τα περισσότερα απ' τα προβλήματα εξορθολογισμού της παραγωγής των δημοσίων έργων – ενώ η λερναία ύδρα έχει δυστυχώς πολλά κεφάλια.

Απλή εμπειρία του παρελθόντος βεβαιώνει οτι οι πιο πάνω αδικίες μπορεί να οξύνουν σημαντικά τα φαινόμενα ετεροδοσοληψίας κατα τη διάρκεια **εκτέλεσης** αυτών των έργων⁽¹⁸⁾.

Ευτυχώς, δηλωμένη πρόθεση τού ΥΠΕΧΩΔΕ είναι (μετα την παρούσα βραχυπρόθεσμη μεταβολή) να προχωρήσει **μεσοπρόθεσμα** σε μια ευρύτερη και συστηματικότερη ρύθμιση καί των θεμάτων αυτών.

γ) Το πρόβλημα της **σ υ ν ο λ ι κ ή ς** μείωσης της μίζας συνεχίζει δυστυχώς να αναμένει τη λύση του, μέσω ολομερούς μεταβολής **όλων** των γενεσιουργών αιτίων της.

4.6. Οι διαδικασίες εκτέλεσης και επίβλεψης του έργου

4.6.1 Αυτό είναι το **κύριο θέμα**. Όχι μόνον για τη μείωση των συνθηκών που ευνοούν την ετεδοσοληψία κατα τη διάρκεια κατασκευής, αλλά και για τις ευνοϊκές **επιπτώσεις** τις οποίες αναμένεται οτι ο εξορθολογισμός εκτέλεσης θα έχει και πάνω στις διαδικασίες ανάθεσης:

-
- (17) Μά, σου λέει, βάζομε μαζί και τη μεταφορά, προκειμένου να πατάξομε τη συναλλαγή του εργολάβου με την επίβλεψη ("αλλού τα πάει, κι αλλού χρεώνει"). Θα υποστηρίξω οτι ήρθε ο καιρός ν' αφήσομε αυτές τις φυγομαχίες – και να πάμε να αντιμετωπίσομε την πρόκληση της μίζας στη ρίζα της : Να φροντίσομε δηλαδή να οργανώσομε έτσι την Επίβλεψη-μας ώστε αυτή η απάτη να αποκλείεται . Άλλως, καί η μίζα θα συνεχίζεται (διοτι, και πάλι, αλλού θα τα ξεφορτώσει), καί τα ρέματα θα γεμίζουν. Η απάτη δέν αντιμετωπίζεται με την αυθαιρεσία.
- (18) Παραλλήλως, δέν αποκλείεται να ιδούμε και φαινόμενα χαμηλής ποιότητας και μεγάλης καθυστέρησης έργων, ανάλογα με όσα είχαν παρατηρηθεί πριν απο 15 χρόνια – ιδίως με τη σημερινή συγκυρία των αναμενομένων πτωχών αγελάδων.

α) Με το χάος των πεπαλαιωμένων και αντιφατικών Τεχν. Προδιαγραφών που ισχύουν, πληθύνονταν οι αφορμές συναλλαγής.

β) Ενώσω δέν έχει λυθεί το πρόβλημα ποιότητας όλων των Μελετών, οι αναγκαίες (ή πλασματικώς αναγκαίες) μεταβολές μελετών κατα τη διάρκεια κατασκευής ενδέχεται να γεννούν μπαχτσίσια.

γ) Με τις (ποιοτικές και κυρίως) ποσοτικές και οργανωτικές ελλείψεις της Επιβλέψεως, ο Διευθυντής-της βρίσκεται πολλές φορές σε αδιέξοδο : Ούτε για την ποιότητα, ούτε και για τις ακριβείς ποσότητες των επιμέρους εργασιών μπορεί να διαθέτει την απαιτούμενη βεβαιότητα. Και ο Ανάδοχος δέν το αγνοεί. Κι ίσως, κατα τις αρχές της Θερμοδυναμικής, να επιζητεί συναλλαγή⁽¹⁹⁾, με όποια τυχόν στελέχη της Επιβλέψεως θα ενέδιδαν ...

δ) Το πρόβλημα των Νέων Τιμών Μονάδος αναμένει την ανάπτυξη ενός εξορθολογισμένου συστήματος Κοστολόγησης – χωρίς βέβαια τις αναπόφευκτα υποκειμενικές απόψεις ενός συντάκτη "ενιαίου" τιμολογίου. Αλλιώς, η μίζολογία θα πάει σύννεφο.

ε) Τέλος, αναγνωρίζεται ότι θα ήταν θετικός ο ρόλος ενός ευέλικτου και αξιόπιστου συστήματος ασφαλίσεων του Κατασκευαστή, έναντι όλων των ενδεχομένων της όντως επικίνδυνης δουλιάς του, έτσι ώστε να μή νοιώθει ορισμένα αδιέξοδα που δυνητικώς τον παρωθούν προς συναλλαγήν.

4.7. Οι ιδιοτυπίες του Έργου

Στον βαθμό που οι ποικίλες (πάντως συγκλίνουσες) πληροφορίες είναι ακριβείς, φαίνεται ότι η ψευδοποσοτική εξίσωση της § 4.2.α πρέπει να συμπληρωθεί ως

$$i = c \cdot \frac{M-K}{R} \cdot \frac{u}{E \sqrt{\mu}}$$

με τις εξής νέες παραμέτρους:

(19) Είναι χαρακτηριστικότατο ότι το Προσχέδιο τού νέου νόμου περι Δημοσίων Έργων, στην συνοδευτική-του Έκθεση παρέπεμπε στο άρθρο 10, βάσει του οποίου αναβαθμιζόταν εκ βάθρων ο θεσμός της Επίβλεψης. Το άρθρο όμως "10" ήταν άσχετο με το θέμα! Έτσι χάθηκε άλλη μια οσιώδης ευκαιρία να επέμβομε στη ρίζα των προβλημάτων, αντί για τα επιφανόμενα.

- c** = μια σταθερά η οποία θα μπορούσε να δραχμοποιεί το αποτέλεσμα.
- E** = ο βαθμός ευρύτερου εξορθολογισμού του συστήματος παραγωγής των δημοσίων έργων (επάρκεια Μελέτης, ριζική αναβάθμιση Επίβλεψης μελετών και κατασκευών, αμφιδίκατες Συμβάσεις).
- μ** = στοιχεία μεγέθους του έργου ή του Κυρίου-του, όπως
- μέγεθος του έργου (μικρό, μεγάλο)
 - μέγεθος του Οργανισμού τού Κυρίου του Έργου (Υπουργείο, ή αποκεντρωμένος νέος οργανισμός, τοπική αυτοδιοίκηση κλπ)
- u** = ο βαθμός επείγοντος του έργου (πολιτικές, γραφειοκρατικές και χρηματοδοτικές αγκυλώσεις συνεπάγονται καθυστερήσεις, οι οποίες ευθέως οδηγούν σε τσαπατσουλοσύνη...).

Προφανώς, αυτή η συσχέτιση του "ρεύματος μίζας" με τους παράγοντες απ' τους οποίους εξαρτάται, είναι ψευδοποσοτική (και αδρομερώς στατιστική). Παρα ταύτα συνιστά τον συνοπτικότερο επιστημονικόν τρόπο έκφρασης ενός κοινωνικού φαινομένου (γι' αυτό, άλλωστε, ανάλογη οικονομετρική μέθοδος χρησιμοποιείται και σε πολλές μή-θετικές Επιστήμες).

Επι πλέον, μπορεί να χρησιμεύσει στον μελλοντικό Ερευνητή που θα εκπονήσει τις λεπτομερέστερες εμπειρικές μελέτες ποσοτικοποίησης. Ένα, πάντως, μοιάζει βέβαιον : Η διαθέσιμη παράδοση, η στελέχωση και η δικαιοσύνη στις σχέσεις μεταξύ όλων των παραγόντων παραγωγής του Έργου, αποθαρρύνουν τους εξωτερικούς μεσάζοντες και τα μπαχσίσια.

4.8. Η στάση των Επαγγελματιών Σωματείων των Μηχανικών

Βεβαιώθηκα ότι όλα αυτά τα Σωματεία ασχολούνται με την μάλιστα της Ετεροδοσοληψίας. Κανένα όμως δέν το κάνει ανοιχτά και φωναχτά – όπως άλλωστε δέν το κάνουν κι άλλα επαγγελματικά σωματεία συμπαθών επιστημόνων, σ' όλη την έκταση της Εθνικής δημόσιας ζωής. Παρα ταύτα, κανένας άλλος τομέας δεν έχει δεχθεί τόσο συγκεντρωμένο το φώς (ή το πύρ;) των ΜΜΕ, εκτός απ' τον τομέα των δημοσίων έργων.

Ιδού λοιπόν η ανάγκη να συγκληθούν έκτακτες Γενικές Συνελεύσεις όλων των Συλλόγων των Μελετητών, των Εργολάβων και των Δημόσιων Μηχανικών με μοναδικό (καλά προετοιμασμένο, βέβαιο) θέμα την φημολογία περι δωροδοκιών. Στις Συνελεύσεις αυτές, ελπίζεται ότι δέν θα συζητηθούν μόνον

- οι πηγές κι η φύση των φημών, και
- τα ποικίλα μέτρα που πρέπει να λάβει η Πολιτεία για την άμβλυση των αιτίων που ευνοούν την ετεροδοσοληψία, αλλά και
- οι τρόποι αποθάρρυνσης των τυχόν επιπολαίων, αμαθών ή αήθων μελών προς την κατεύθυνση αυτή (ειδικοί κώδικες δεοντολογίας, μηχανισμοί νομικώς ασφαλών τρόπων ανακοίνωσης παρανόμων προτάσεων, κ.ά).

4.9. Τα Κόμματα ;

Οι όροι εντολής προς τον συντάκτην αυτής εδώ της Μονογραφίας, δέν περιελάμβαναν (και δέν μπορούσαν να περιλάβουν) διερεύνηση των φημών που αφορούν παράνομες συναλλαγές με παράγοντες οι οποίοι δηλώνουν οτι δήθεν μεταφέρουν προς πολιτικά πρόσωπα μέρος της μίζας την οποίαν αυτοί τυχόν λαμβάνουν.

Παρα ταύτα, μου φαίνεται προφανής η ωφέλεια που θα προέκυπτε άν τα δύο κατα διαστήματα κυβερνώντα κόμματα:

α) Ανελάμβαναν μίαν απόρρητη διερεύνηση προς όλες τις πιθανές κατευθύνσεις – και ελάμβαναν τα ενδεχομένως απαιτούμενα εσωτερικά μέτρα.

β) Ανακοίνωναν προς τα έξω ορισμένους νομικώς ασφαλείς μηχανισμούς, με τους οποίους θα μπορούσαν να φθάνουν μέχρι τη στάθμη του Προέδρου του Κόμματος συγκεκριμένες έμμονες ενδείξεις ετεροδοσοληψίας στελεχών.

γ) Προωθούσαν για επείγουσα ψήφιση την Νομική διεύρυνση που ζήτησε το Σ.τ.Ε. όταν απέρριψε το Π.Δ. για το θέμα της ασφάλισης των Μελετών και των Κατασκευών των Δημοσίων Έργων.

δ) Νομική ρύθμιση επίσης απαιτούν κι οι απρόσκοπτες πληρωμές των νομίμων πιστοποιήσεων των εργολάβων, ώστε να μή χρειάζονται ασπασμοί προς βεβρεγμένα περιζώματα "για νά 'ρθει η πίστωση". (Ντροπή να μας δανείζουμε οι εργολάβοι – και να τους βρίζουμε κι απο πάνω). Λοιπόν, άς στέρξει το ΥΠΕΘΟ να διαθέσει στο ΥΠΕΧΩΔΕ ενα πάγιο "μή-ονοματισμένο" κεφάλαιο για την εξυπηρέτηση των τρεχουσών αναγκών, ανάλογα με την ταχύτητα προόδου του κάθε έργου. Οι "ονοματισμένες" πιστώσεις ΥΠΕΘΟ για κάθε σ υ γ κ ε κ ρ ι- μ έ ν ο έργο χωριστά, κόβουν τα χέρια του ΥΠΕΧΩΔΕ : Δέν μπορούν να χρηματοδοτήσουν ενα έργο που πάει γρηγορότερα, αξιοποιώντας νεκρές πιστώσεις απο ενα σταματημένο έργο. Σημειώνω δε οτι οι σχετικές αναπόφευκτες καθυστερήσεις στην πληρωμή πιστοποιήσεων ενός καλού Αναδόχου, συνιστούν προφανή στρέβλωση της Αγοράς και αντικείμενο πιθανότατης συναλλαγής (βαρέος) γρηγορόσημου.

Τέλος, έχει εδώ τη θέση-της κι η υπενθύμιση οτι εξαιτίας των "tangenti", ανετράπη ολόκληρο το ιταλικό πολιτικό σύστημα της Ιταλίας. Κατα δέ την άποψη του Καθηγητή-Μελετητή G. Macchi, τον οποίον συνάντησα στην Παβία, καθώς και του Καθηγητή-Μελετητή G. Tamprone, τον οποίον συνάντησα στην Αθήνα, το φαινόμενο αυτό φαίνεται οτι συνεχίζεται στην γείτονα Χώραν υπο άλλες μορφές⁽²⁰⁾. Η κύρια όμως πρόοδος που επιτεύχθηκε εκεί, οφείλεται στον εξειδικευμένο και έμμονο έλεγχο των φορολογικών βιβλίων των Μελετητών και Εργολάβων, ώστε να εντοπίζονται οι τυχόν μή αιτιολογούμενες δαπάνες. Αλλά κι αυτοί οι (πράγματι άκρως εξειδικευμένοι) έλεγχοι, προϋποθέτουν μια ρητή πολιτική απόφαση και τεχνική προετοιμασία – και μια βεβαιότητα οτι δέν τα πιάνουν οι εφοριακοί υπάλληλοι.

5. ANTI ΓΙΑ ΕΠΙΛΟΓΟ

Κατα τη διάρκεια των μακρότατων (τυπικών και ατύπων) συζητήσεών-μου με Συναδέλφους επι του θέματος της Ετεροδοσοληψίας, μου έκανε βαθύτατη εντύπωση η άποψη ενός παλαιού Μηχανικού : **" Η επίορκος συναλλαγή συνιστά μορφήν Υπερπορνείας – διοτι κατα την σεξουαλικήν πορνείαν ο διαθέτων το σώμα του α) τό διακατέχει και β) εις ουδένα προξενεί βλάβην – ενώ ο δωροδοκούμενος πωλεί κάτι το οποίον δέν του ανήκει , ενώ προκαλεί και πολλαπλήν ζημίαν εις πολλούς"**.

Υποστηρίζω οτι, όσο κι άν η μίζα ενδέχεται να είναι μόνον φήμη κακόζηλη, η εκτύπωση και ανάρτηση τού ως άνω ρητού σ' όλα τα Γραφεία που διαχειρίζονται δημόσια έργα (στο ΥΠΕΘΟ, στο ΥΠΕΧΩΔΕ, στο Υπουργείο Γεωργίας, στο Υπουργείο Εσωτερικών, στο Υπουργείο Πολιτισμού, στο Υπουργείο Μεταφορών, καθώς και στους ποικίλους Οργανισμούς οι οποίοι εποπτεύονται απ'αυτά τα Υπουργεία, στα γραφεία Περιφερειάρχων, Νομαρχών, Δημάρχων, Κοινοταρχών – όπως και στα γραφεία Μελετητών και Εργολάβων) θα μπορούσε να δράσει όσον αποτρεπτικώς ενεργούσε παλαιότερα η υπο Ιερέως ανάγνωση της "ευχής επι σκεύους μινθέντος", (Μικρόν Ευχολόγιον, σελ. 311, εκδ. 1968).

ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Προβλεπόταν οτι η ατελής αυτή εργασία θα διορθωθεί και θα συμπληρωθεί μετά τις συζητήσεις στις σχετικές προσυνοδριακές εκδηλώσεις του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας. Δημοσιοποιήθηκε όμως κατα Απρίλιον 2005 πριν διορθωθεί. Η παρούσα έκδοση έλαβε ενπολλοίς υπόψη και όσες παρατηρήσεις διατυπώθηκαν κατα την παρουσίαση της εργασίας στο Συνέδριο του ΤΕΕ για τα Δημόσια Έργα (21 Απρ. 05).

(20) Φιλοπαιγμόνως δέ το αποκαλούν τώρα "secanti" (δηλ. απευθείας "χορδές", αντί "εφαπτόμενες").